

Kristdemokrati – ansvar och omsorg

Principprogram

1.1. Kristdemokratiens hållbara värdegrund

Kristdemokraterna vill bygga ett demokratiskt fungerande samhälle grundat på kristna värden. Med kristna värden avses de allmängiltiga och bestående värden, som har sitt ursprung i Bibeln och den kristna traditionen. De utgör grunden för en god och välfungerande samlevnad mellan människor.

Den värdegrund för Kristdemokraterna i Finland som definieras i detta program betonar respekten för människovärdet, familjens och närsamfundens betydelse, värnandet om dem som har det dåligt ställt, individens egen företagsamhet och ansvar för sig själv, sina medmänniskor och skapelsen.

Kristdemokraterna i Finland (KD) r. p. är ett parti som är öppet för alla som omfattar de värden och målsättningar som definieras i detta principprogram.

1.2. Kristdemokraternas verksamhetsprinciper

I det politiska beslutsfattandet är det alltid frågan om val. Beslutsfattarnas värderingar syns i linjevalen och de avspeglar sig i såväl lagstiftning som ekonomiska avgöranden. Erfarenheten har visat, att ett samhälle inte fungerar på ett sunt sätt om man överger den allmänna grund som har sin förankring i de tio buden och kärleksbudets krav på kärlek till medmänniskan. Den kristdemokratiska rörelsen har uppstått i olika länder i avsikt att försvara dessa hållbara grundvärden. Kristdemokraterna i Finland (KD) r. p. är en del av den internationella, heterogena kristdemokratiska rörelsen.

Partiet vill påverka alla områden i samhället och det betjänar utgående från sin värdegrund alla medborgargrupper. Vid sidan av lokalavdelningar och kretsorganisationer finns inom partiet särorganisationer. Dessa är ungdoms-, kvinno- och svenska organisationen samt grupper för invandrare.

Ordet ”kristlig” i partiets namn syftar på en medveten strävan att främja kristna grundvärderingar och handla enligt dem i det politiska beslutsfattandet. Kristendomen är inte en politisk ideologi, vilket kristdemokratin är. Kristdemokraterna strävar till att motivera sitt synsätt så att varje människa, oberoende av livsåskådning, kan förstå dessa motiveringar.

I politiken fungerar man på ett annat område av livet än i församlingarna. Som politiskt parti tar kristdemokraterna inte ställning till kristna församlingars eller andra trossamfundens dogmatiska uppfattningar. Kristdemokraterna lyssnar till de kristna kyrkornas och samfundens samhällsetiska ställningstaganden, men definierar självständigt sin egen linje i det politiska beslutsfattandet.

På samhällsfrågor finns ofta många olika lösningar, som med fog kan drivas eller försvaras. När man söker lösningar på samhällsfrågor bör man vara fördomsfri, ha samarbetsförmåga och vara kreativ. Vetenskapliga forskningsrön behövs, men ensamma räcker de inte som grund för beslut. Medborgarna behöver beslutsfattare som representerar deras vilja och som

kan göra helhetsbedömningar av det som besluts och beakta olika medborgargrupper. De bör omsorgsfullt sätta sig in i frågor, kritiskt lyssna till medborgarnas åsikter och efter bästa förmåga sträva till att infria de löften de gav under valkampanjen.

Också utifrån andra ideologiska synsätt kan man nå fram till betoningar av värden och slutsatser som står kristdemokraterna nära. I varje enskild sakfråga söker kristdemokraterna samarbete med grupper med liknande målsättningar.

Ordet ”-demokratisk” i partiets namn syftar på att kristdemokraterna vill arbeta för en fungerande demokrati och ett aktivt medborgarsamhälle. I en demokrati väljer medborgarna genom fria val sina representanter, som fattar beslut i gemensamma ärenden. Öppenhet och offentlighet är nödvändigt i den politiska verksamheten för att medborgarna skall kunna utvärdera sina valda representanter, deras handlingssätt och beslutsinnehållen.

Utan en hållbar värdegrund kan enskilda människors och även samhällsmajoritetens samvete ta miste med följder som kan vara allvarliga. Som grund för demokratin bör man inte ha den etiska relativismen eller en relativisering av moralen. I stället för pluralism och relativism betonar kristdemokraterna att de grundvärden som skyddar livet är bindande för alla.

Demokratin är i sig själv endast ett instrument. Den offentliga förvaltningen kan bli en börda om de politiska beslutsfattarna använder den endast för sitt eget bästa och inte till gagn för alla medborgare. Kristdemokraterna motsätter sig både en maktcentralisering, där vanliga människor saknar inflytande, och all form av totalitarism. En maktfördelning mellan lagstiftning, verkställande makt och rättsskipning, kombinerad med en mångsidig information, förhindrar att makten koncentreras till enskilda beslutsfattare eller grupper.

1.3. Varje människa är unik

Det mest centrala värdet enligt kristdemokraterna är människovärdet. Varje människa har ett absolut människovärde som grundar sig på Guds skapelseverk. Var och en är en unik och oersättlig individ. Människovärdet grundar sig på att man är människa, inte på det man gör eller kan. Människovärdet är bestående oberoende av kön, ålder, ställning, religion, födelsebakgrund och andra egenskaper eller livsval.

Människovärdet bör respekteras ändå från befruktningen till den naturliga döden. För kristdemokraterna har utgångspunkten alltid varit att ställa sig på livets sida, det må sedan vara frågan om användandet av mänskliga embryon, om abort eller eutanasi. Också när man drar upp gränserna för den vetenskapliga forskningen bör principen om att respektera och skydda livet gälla.

Enligt den kristdemokratiska människouppfattningen är människan en helhet vad gäller egenskaper och dimensioner: människan har en fysisk, psykisk, social och andlig dimension. Varje människa bör ges möjlighet till ett harmoniskt liv inom alla dessa livsområden.

De mänskliga rättigheterna är en följd av människovärdet. De finns uppräknade i internationellt godkända dokument om mänskliga rättigheter, såsom FN:s deklaration om mänskliga rättigheter, konventioner om barns rättigheter och allmänna överenskommelser om avskaffande av diskriminering av kvinnor. Grundbehoven i livet, såsom mat, bostad, trygg livsmiljö, vård, hälsovård och utbildning samt möjligheter till arbete och utkomst bör tryggas

för alla. Kristdemokraterna vill slå vakt om alla mänskliga rättigheter och särskilt arbeta för rättigheterna för de människor, som inte behandlas i enlighet med sitt människovärde.

Plikt och ansvar hör alltid samman med mänskliga rättigheter. Rätten till liv medför samtidigt skyldighet att skydda livet. Till yttranderätten hör plikten att vara ärlig. Rätten till utbildning innebär skyldighet att utveckla sig själv. Till människans rätt till skäligt uppehälle hör skyldigheten att bemöda sig om att skaffa den, såvida man är förmögen till arbete och arbete finns att tillgå.

En fullständigt individcentrerad syn på frihet leder ofta till frihet endast för de starka, på bekostnad av de svaga. Kristdemokratin betonar att människans frihet och ansvar oskiljaktigt hör ihop. Varje människa är, förutom inför andra människor, ansvarig också inför Gud för de handlingar hon väljer att utföra. Eftersom varje människa är ofullkomlig och felande behövs en kontinuerlig självvärdering. Detta gäller också för partiet som sammanslutning.

1.4. Familjen – samhällets grundenhet

Familjen är varje människas första gemenskap – en plats där man utvecklas till samhällsmedlem och till att ta ansvar för sig själv och andra. I hemmet bör barnen och de unga få uppleva grundtrygghet och hållbara värden och få annan välgång för livet. Familjen är samhällets grundenhet. Dess välmåga eller illamående inverkar på hela samhället.

Juridiskt sett utgörs familjen av makarna, eller mor och far och barn - biologiskt eller socialt - eller av en ensamförsörjare och hans/hennes barn. I vidare bemärkelse hör också far- och morföräldrar och andra nära släktingar till familjen, även om de inte bor i samma hushåll. En ensamboende kan också tänkas höra till den familjegemenskap som består av nära anhöriga.

Kristdemokraterna anser att den bästa formen för en parrelation är ett äktenskap som bygger på ett jämbördigt kompanjonskap. Ett gott äktenskap bygger på inbördes kärlek, respekt och ansvar. Samhället bör prioritera attityder som främjar trohet och vilja att binda sig till varandra.

Äktenskapet är den bästa grunden också för barnens uppväxt. Föräldrarna har rätt och skyldighet att fostra sina barn, vilket samhället aktivt bör stöda. Föräldrarna behöver tid och möjligheter att ta del i barnens liv. Genom olika slag av familjestöd bör man skapa förutsättningar för ett harmoniskt familjeliv och för familjerna att själva välja bland annat dagvårdsform för sina barn.

Relationen mellan föräldrarna är barnets mentala hem. En stabil och välfungerande relation är viktig. Om detta inte förverkligas bör samhället hjälpa barnen och de vuxna som fostrar dem, så att barnen lider så litet som möjligt på grund av avsaknad av den ena eller bägge föräldrarna eller på grund av deras problem. Ensamförsörjare, de som har gemensam vård och föräldrar i ombildade familjer behöver samhällets fulla stöd som vårdare och fostrare av barnen.

Lagstiftningen bör garantera varje barn den självklara rätten till far och mor. En registrerad parrelation mellan personer av samma kön bör inte betraktas som likvärdigt med äktenskapet.

1.5. Gränsöverskridande medmänsklig solidaritet

Samhällets värden kommer till uttryck i dess sätt att bemöta sina svagaste medlemmar, såsom åldringar och handikappade. Ansvar för de medlemmar av ett samfund som är i behov av hjälp bygger på uppmaningen att älska sin nästa såsom sig själv. Detta kan kallas solidaritetsprincipen. Att arbeta för det gemensamma bästa och försvara dem som har det svårt går före strävan efter egna fördelar. Solidaritet föds ur medborgarnas attityder och beslut i livet. Ett samhälle som kännetecknas av rättvisa och omsorg uppstår inte om den enskilda medborgaren i sina egna val inte tar hänsyn också till andra människor.

Solidaritetsprincipen sträcker sig utanför det egna landets gränser. För att få till stånd en förändring som främjar förverkligandet av människovärdet krävs arbete överallt där förtryck och orättvisa förekommer. Kännetecknande för kristdemokraterna är att man bär ansvar för de människor som i u-länderna lever i stor fattigdom, för dem som drabbats av krig och naturkatastrofer samt för flyktingar. Ansvar gäller också kommande generationer. Ett samhällsbygge bör vara socialt, mentalt och ekologiskt hållbart, så att kommande generationers liv inte hotas av de val som gjorts.

1.6. Medborgaraktivitet främjar välståndet

Enligt kristdemokraterna bör besluten fattas så nära dem som de gäller som det bara är möjligt. Maktutövningen bör alltid decentraliseras om det är förnuftigt och möjligt. Enligt subsidiaritetsprincipen bör ansvaret för främjandet av det gemensamma bästa fördelas jämt mellan den offentliga makten, frivilliga sammanslutningar av människor, familjen och enskilda individer.

Samhället bör stöda sina medborgare att ta ansvar för sig själva och sina närmaste. Aktörer högre upp i hierarkin bör inte åta sig uppgifter som aktörer lägre nere i hierarkin själva kan klara av, men ändå alltid stöda dem. Denna princip har sitt ursprung i kravet på solidaritet. Enligt den är de människor, familjer och sammanslutningar som behöver hjälp för att klara av sina uppgifter berättigade till stöd. Genom hjälp på rätt sätt bör man sträva till att snabbt få de hjälpbehövande att stå på egna ben alltid där det bara är möjligt.

Kristdemokraterna betonar den centrala betydelse som en aktiv medborgarverksamhet har som en del av ett fungerande välfärdssamhälle. Staten och kommunerna bör stöda medborgarsamhällets aktivitet och inte ersätta den. Man bör främja initiativförmåga och frihet under ansvar hos medborgarna och deras sammanslutningar. Samhällets bör opartiskt stöda sinsemellan jämförbara organisationer och beakta i vilken utsträckning de främjar det gemensamma goda och hållbara värden. För alla aktörer gäller att beakta jämställdhetsaspekten och därför måste kunskap om jämställdhet ökas i allt som gäller beslutsfattande och förvaltning.

Förutom den lokala förvaltningen skall också staten och Europeiska unionen stöda medborgarsamhället. Kristdemokraterna i Finland vill utveckla samarbetet på unionsnivå endast i de frågor där EU främjar det gemensamma bästa och möjliggör en effektivisering av nationella åtgärder för att utveckla välståndet och tryggheten. Detta innebär att man strängt håller sig till subsidiaritetsprincipen. Enligt den utövar unionen sin makt endast om verksamheten ger medlemsländernas nationella handlande ett mervärde. Kristdemokraterna värdesätter de internationella samfundens, såsom FN:s, betydelse för främjandet av trygghet och globalt välstånd.

1.7. Spelregler för en rättvis ekonomi

Kristdemokraterna stöder en social och ekologisk marknadsekonomi där samhället bestämmer ramarna för det ekonomiska livet. En social marknadsekonomi definierar värdena för sin verksamhet i respekt för människovärdet. Den arbetar för det gemensamma bästa och bär omsorg om såväl arbetstagarnas som kundernas intressen. En ekologisk marknadsekonomi beaktar naturens hållbarhet och fungerar på dess villkor.

Ärlighet i företagsamhet och arbete skapar grunden för finansiering av välfärdstjänster. Kristdemokraterna vill främja företagsamhet och skapa stimulerande förhållanden och ge samhällelig uppskattning. Resultaten av egendom, lön och arbete bör fördelas rättvist och sporra till företagsamhet och arbete. Privat ägande och arvsrätt är viktiga delar av individens och familjens självständighet.

Arbetstagarna bör behandlas som människor, inte som produktionsmedel. Arbetstagarna har rätt att organisera sig i fackföreningar och genom dem bevaka sina intressen i sina arbetsförhållanden. Arbetstagarna bör få tillräcklig lön och således skälig utkomst. För likvärdigt arbete bör lika lön betalas.

När basservice produceras kommer den offentliga sektorns egen produktion i första hand, men det är bra att komplettera den med privata tjänster. Det statliga ägandet bör prioriteras inom de produktionsområden som har en stor offentlig och för samhällets välfärd och trygghet viktig serviceuppgift.

1.8. Ansvar för skapelsen förpliktar

Skapelsens värde kommer av dess Skapare och förpliktar var och en till ansvar för miljön. Kristdemokraterna vill trygga en ren och harmonisk miljö för kommande generationer. Djuren skall behandlas väl. Arter av organismer bör skyddas från att dö ut. Nedsmutsningen av vatten, land och luft måste märkbart minskas och klimatförändringen bromsas.

Den offentliga makten har rätt och skyldighet att skydda miljön genom normreglering, miljöskatt och miljöavgifter. Man bör främja utvecklandet och ibruktageandet av teknik som sparar på naturresurserna och sträva till att övergå från att använda sinande naturresurser till att använda förnyelsebara naturresurser och spara på energi. Återvinning, avfallssortering och nyttoanvändning bör utvecklas. Förutom att förbättra produktionsprocessen bör medborgarna läras att undvika onödig och slösande konsumtion.

1.9. Internationellt samarbete skapar fred

Kristdemokraterna förhåller sig positivt till internationellt samarbete och vill arbeta för att främja de kristna grundvärdena också inom Europeiska unionen och den internationella politiken. Kristdemokraterna i Finland (KD) r.p. är associerad medlem i Europeiska Folkpartiet (EPP). Det är viktigt att speciellt samarbetet mellan de nordiska kristdemokratiska broderpartierna är intimt. Kristdemokraterna i Finland vill förnya och klargöra den internationella kristdemokratins värden.

Bevarandet av en fredlig och stabil internationell verksamhetsmiljö förutsätter samarbete med andra nationer. Sund patriotism, värdesättande av gångna generationers arbete och det egna kulturarvet skapar goda förutsättningar för möten med människor från olika kulturer. En positiv inställning till främmande nationer och invandrare är ett särdrag för kristdemokratin.

Kristdemokraterna har också alltid visat intresse för händelserna i Mellanöstern och för Israels ställning.

Den globala integrationen inom ekonomin skapar nya marknader och ekonomiska samarbetsformer, men utgör också en utmaning för länder med en hög lönenivå och social trygghet att anpassa sig till en ny typ av arbetsfördelning och konkurrens om investeringar och arbetsplatser. Trots utmaningarna till anpassning stöder kristdemokraterna en avreglering av världsekonomin, på ett sätt som ger de mindre utvecklade länderna möjlighet att utvecklas.

Kristdemokraterna arbetar för att mänskliga rättigheter skall respekteras i alla länder och för att både kvinnor och män skall ha lika möjligheter att påverka samhällsfrågor. Internationella organisationers, framför allt Förenta Nationernas och dess underorganisationers arbete för fred, mänskliga rättigheter och målsättningar att öka andras välfärd bör effektiveras.

Fred är i hög grad ett resultat av rättvisa. Fattigdom och orättvisa leder till krig och ödeläggelse av naturresurser. På global nivå bör man snabbt minska den extrema fattigdomen och förhindra död som beror på undernäring, brist på rent dricksvatten eller sjukdomar som är lätta att förhindra. Alla barn bör ha rätt till utbildning. De rika länderna bör hjälpa invånarna i u-länderna att resa sig ur sitt betryck och få ett människovärdigt liv. Kristdemokraterna har förbundit sig att nå upp till FN:s millenniemålsättning och höja Finlands och hela EU-områdets resurser till utvecklingssamarbete till 0,7 procent av bruttonationalinkomsten.

Det allmänna programmet

2.1. Mänskliga rättigheter – ett skydd för människovärdet

2.2. Demokrati – makten hos folket

2.3. Grundtrygghet skapar en god vardag

2.3.1. Familjen

2.3.2. Studerande

2.3.3. Pensionärer

2.3.4. Handikappade

2.3.5. Invandrare

2.4. Hälsa – en härtesak

2.4.1. Hälsovårdens resurser

2.4.2. Förebyggande hälsovård

2.4.3. Droger

2.4.4. Mental hälsa

2.4.5. Åldringsvård

2.4.6. Anhörig- och familjevård

2.4.7. Läkarvetenskapens etik

2.5. Bildningens ABC – grunden för kunnandet

2.5.1. Förskola och grundläggande utbildning

2.5.2. Gymnasium, yrkes-, högskole- och vuxenutbildning

2.5.3. Kultur

2.5.4. Kyrkor och kristna samfund

2.5.5. Kommunikation

2.6. Hållbar utveckling inom ekonomi och miljö

2.6.1. Ekonomi och näringsliv

2.6.2. Företagsamhet

2.6.3. Arbetsliv och sysselsättning

2.6.4. Beskattning

2.6.5. Regionalutveckling och kommuner

2.6.6. Jord- och skogsbruk

2.6.7. Miljö

2.6.8. Energi

2.6.9. Trafik

2.6.10. Bostäder

2.7. Säkerhet

2.7.1. Inre säkerhet

2.7.2. Utrikespolitik

2.7.3. Säkerhets- och försvarspolitik

2.7.4. Utvecklingsarbete

Det allmänna programmet

Den kristdemokratiska politiska profilen formas av de principer inom partiet som bygger på kristna värden. De principer som beskrivs i partiets principprogram styr de mål man uppställer och sätten att lösa samhällsfrågor. Dessa principer är människovärdet och dess konsekvenser: respekt för de mänskliga rättigheterna, betoning av familjens och medborgarsamhällets betydelse, solidaritetsprincipen, främjandet av en social och ekologisk marknadsekonomi, ansvar för skapelsen och internationellt ansvar.

De kristdemokratiska principerna genomsyrar alla samhällsområden. Denna linjedragning bildar på det finländska partifältet en unik kombination. Enligt den traditionella politiska indelningen kan kristdemokraterna beroende på sakfråga stå nära de politiska centergrupperingarnas, högerens eller vänsterns betoningar. Detta allmänna program tillämpar de kristdemokratiska principerna inom olika sektorer av det samhälleliga beslutsfattandet och visar i vilken riktning partiet vill utveckla det finländska samhället. De kristdemokratiska målsättningarna behandlas mera detaljerat i de särprogram som partiet eller dess riksdagsgrupp godkänner.

2.1. Mänskliga rättigheter – ett skydd för människovärdet

Det mest centrala av de kristdemokratiska värdena är människovärdet, som bygger på skapelseverket. Avsikten med de mänskliga rättigheterna är att skydda människans människovärde. Till sin natur är de mänskliga rättigheterna allmänna, oavhållbara och fundamentala. Enligt internationella överenskommelser om mänskliga rättigheter och Finlands grundlag skall staten trygga förverkligandet av de mänskliga rättigheterna och grundrättigheterna i medborgarnas dagliga liv. De politiska aktörernas viktigaste uppgift är att slå vakt om människovärdet.

De mänskliga rättigheterna och grundrättigheterna behandlas i detta program enligt följande:

- 1) Alla äger samlings- och föreningsfrihet. Till människovärdet hör också rätten att aktivt delta i det offentliga livet och genom sin insats utveckla det allmänna goda. Medborgarsamhället och demokratin behandlas i kapitel 2.2.
- 2) Alla har oavhändbar rätt att bilda familj. Familjen behandlas i kapitel 2.3.1
- 3) Alla har rätt till liv, kroppslig integritet och nödvändiga resurser för sitt livsuppehälle. Mat, kläder, bostad och hälsovård gäller alla, också när man åldras, är arbetslös eller annars oförmögen att skaffa sig dessa. Socialskydd och hälsovård behandlas i kapitel 2.3 och 2.4.
- 4) Alla har rätt att bli behandlade med respekt, att yttra sig och utbreda sina åsikter i respekt för andras rättigheter. Alla har rätt att få sanningsenlig information om händelser i sitt eget land och ute i världen. Kommunikation och kulturpolitik behandlas i kapitel 2.5.
- 5) Alla har rätt att få både allmänbildande undervisning och yrkesutbildning. Utbildningen behandlas i kapitel 2.5.
- 6) Till de mänskliga rättigheterna hör rätten att både enskilt och offentligt bekänna sin tro. Religionsfriheten behandlas i kapitel 2.5.
- 7) Alla har rätt att självständigt utöva ekonomisk verksamhet och rätt till privat ägande. Näringspolitik och företagsamhet behandlas i kapitel 2.6.
- 8) Alla har rätt till arbete och rättvis lön. Arbetsförhållandena bör vara trygga och värna om hälsan. Arbetslivet behandlas i kapitel 2.6.3.
- 9) Alla har rätt att välja bostadsort. Invandrar- och regionalpolitik behandlas i kapitlen 2.3.5. och 2.6.5. samt boende i kapitel 2.6.10.
- 10) Ansvar för miljön gäller alla och alla bör sträva till att trygga en hälsosam livsmiljö. Miljön behandlas i kapitel 2.6.7.
- 11) Alla har rätt att leva tryggt och få sina rättigheter skyddade av en effektiv och opartisk lag. Inre och yttre säkerhet behandlas i kapitel 2.7.

2.2. Demokrati – makten hos folket

Demokratin ger medborgarna möjlighet att delta i det politiska beslutsfattandet. I en demokrati tillhör makten folket, som i val överlåter makten åt sina representanter. En hög röstningsaktivitet är en viktig förutsättning för demokratin. Den låga röstningsaktiviteten i speciellt Europeiska unionens parlamentsval borde höjas, eftersom betydelsen och mängden av de beslut som fattas inom unionen ständigt växer.

Att rösta borde upplevas som meningsfullt. Detta förutsätter att kandidaterna och de politiska grupperna erbjuder klara alternativ och att de valda beslutsfattarna är trovärdiga och rakryggade i sin verksamhet. I särskilt viktiga samhällsfrågor är det motiverat att arrangera folkomröstningar på nationell eller lokal nivå. Medborgarnas påverkningsmöjligheter bör utvecklas genom att man möjliggör medborgarinitiativ förutom i kommuner även på nationell och EU-nivå.

Den röstmängd som partiet eller gruppen fått i val bör svara så exakt som möjligt mot andelen representationsplatser i de beslutande organen. Det så kallade d'Hondtska systemet, som används i Finland, gynnar de stora partierna. Missförhållandena i det nuvarande valsyste­met bör korrigeras. Kristdemokraterna anser att ett regionutjämnings­system är den modell som fungerar bäst. Den beaktar andelen röster på nationell och regional nivå.

I egenskap av västerländsk rättsstat följer Finland principen om den tredelade makten: lagstiftningen tillhör riksdagen, den verkställande makten tillkommer regeringen och

presidenten och den dömande makten utövas av oavhängiga domstolar. Statens uppgift är att skydda och betjäna medborgarna och staten har ensam rätt att använda fysisk makt. De medborgerliga rättigheter och rättigheter till frihet som garanteras i grundlagen skapar grunden för andra rättigheter. Statens och kommunernas uppgift är att svara för bastryggheten och ordnandet av välfärdstjänster. Ett fritt och aktivt medborgarsamhälles verksamhet kompletterar den offentliga sektorns verksamhet vid skapandet av välfärdstjänster.

Kristdemokraterna betonar vikten av öppenhet i både kommunernas och statens förvaltning, genomskinlighet i beslutsfattandet och vikten av att lyssna på medborgarna även mellan valen. Det är skäl att förbättra interaktionen mellan beslutsfattare och myndigheter samt medborgarorganisationer och enskilda medborgare. Kommunikationen bör vara öppen och sanningsenlig. Politiska tjänsteutnämningar och dolda partistöd av olika slag måste avskaffas. Yrkeskunskap och lämplighet skall vara de enda kriterierna vid besättandet av offentliga tjänster och befattningar.

Inom EU bör Finland aktivt förespråka principen om en öppen och god förvaltning. God förvaltningssed innefattar principerna om vikten av en klar och konsekvent lagstiftning, minskad byråkrati, beaktande av medborgarnas åsikter och öppenhet i verksamheten. På detta sätt kan medborgarna också inom EU uppleva sin berättigade existens som trygg och stabil. När unionens resurser används är ärlighet och genomskinlighet nödvändiga. Informationsförmedlingens uppgift är att göra så många medborgare som möjligt medvetna om beslutsfattandet i EU och den mångsidiga utvärderingen av dess konsekvenser.

Europeiska unionen bör uppbyggas för att bli ett redskap för samarbete mellan stater. Unionen bör i sin verksamhet koncentrera sig på sådant där man genom samarbete kan tillföra medborgarnas vardag ett väsentligt mervärde. De frågor som gäller befogenhetsfördelningen täcker på ett omfattande sätt olika delområden inom politiken. Dessa hör till de beslut som enligt den för EU år 2004 föreslagna grundlagen skall fattas med kvalificerad majoritet. I dessa ärenden använder medlemsstaterna sin befogenhet endast till den del unionen inte använder sin. Därför bör Finland modigt hålla fast vid subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna inom EU och sin egen ståndpunkt i lösningar där man kräver konsensus. All EU-lagstiftning bör behandlas i riksdagen innan beslut fattas på unionsnivå. Unionen bör erkänna Europas kristna värdearv och öppet förbinda sig till det.

Att medlemsstaterna är jämställda är en förutsättning för att unionens existens skall vara berättigad. Europeiska unionen bör undvika en indelning i medlemskap av olika rang. De europeiska stater, som uppfyller de ekonomiska, rättsliga och övriga medlemskraven och verkligen slår vakt om de mänskliga rättigheterna, har rätt till medlemskap i EU.

2.3. Grundtrygghet skapar en god vardag

Grunden för socialpolitiken är den kristna tanken om kärlek till nästan och principen om solidaritet. Samhället bör kunna garantera trygga levnadsförhållanden för alla, som på grund av ålder, sjukdom, invaliditet, arbetslöshet eller motsvarande inte själva kan skapa sig ett tryggt liv. Alla bör behandlas likvärdigt och som lika värdefulla.

Kristdemokraterna anser att förebyggande åtgärder är viktiga för att förhindra sociala och hälsomässiga problem och för att stöda dem som hotas av utslagning. Socialskyddets uppgift är att ge enskilda individer och kollektiv hjälp till självständig aktivitet och egenvård.

Närgemenskaper såsom familjen, grannarna, arbetsgemenskapen och församlingen utgör de mest naturliga skyddsnät som kan tillfredsställa behovet av trygghet och välfärd.

Social- och hälsovårdspolitiken bör utvecklas i nära anslutning till varandra och gemensamma servicepunkter och samarbete mellan olika aktörer utökas. Socialskyddssystemet bör förenklas och överlappningar elimineras. En tillräckligt entydig lagstiftning som inte ger rum för myndigheternas divergerande tolkningar tryggar en likvärdig behandling av kunderna. Säkerställandet av de mindrebemedlade medborgarnas grundutkomst är inte bara en principiell fråga utan även en viktig problemförebyggande åtgärd. Stödsystemet bör förbättras för att man endast i sällsynta fall skall behöva ty sig till den yttersta stödformen, utkomststödet. Behandlingen av ansökningar om utkomststöd bör påskyndas.

2.3.1. Familjen

Familjen är samhällets grundenhet som på ett unikt sätt förenar omsorg, fostran och gemensamt ansvar. I familjen läggs grunden för människans växande, utveckling och välmåga. Förutom föräldrarnas fysiska trygghet behöver barn och unga vardagsgemenskap, växelverkan och vägledning. En viktig uppgift för samhället är att stöda och uppskatta föräldraskap och vårdnad. Kristdemokraterna vill stärka familjernas situation genom att förbättra lagstiftningen och familjestödet. Familjepolitiska lösningar påverkar också befolkningsutvecklingen. Man bör sträva till att höja nativiteten till en nivå där befolkningen förnyas.

Barnbidragen utjämnar inkomstskillnaderna mellan barnlösa par och barnfamiljer. Barnbidragen bör varken bindas till föräldrarnas inkomster eller beskattas. Alla som är under 18 år borde beröras av barnbidraget. Kristdemokraterna har som målsättning att de grundförmåner som hör samman med familjens utkomst, dvs. minimimoderskaps- och föräldrapenningen samt hemvårdstödet, bör vara minst lika stora som arbetslöshetsstödet grunddagpenning. Oberoende av ekonomisk situation bör föräldrar ha möjlighet att välja mellan olika dagvårdsformer och hemvård. Hemmaarbete bör värderas av samhället. Hemvårdstödet bör höjas och utvidgas.

I arbetslivet behövs det flexibilitet och gemensamma avtal för att tillgodose de behov som arbetstagarnas familjer har. Föräldrarnas möjligheter att övergå till deltidarbete med stöd bör förbättras. På så sätt kan man också underlätta återgången till arbetslivet efter föräldra- eller vårdledighet. De kostnader som familjeledigheterna medför bör fördelas mellan arbetsgivarna.

I samband med rådgivningsverksamhet bör man i allt högre grad ordna med rådgivning i frågor som rör uppfostran och parrelationer samt gruppverksamhet för föräldrar. I familjerådgivningsarbetet bör man allt mer betona det förebyggande arbetet. Familjer som lider av psykiskt och fysiskt våld borde upptäckas i ett tidigt skede och alla familjemedlemmar ges den hjälp de behöver. Personer som funderar på skilsmässa eller söker skilsmässa borde aktivt erbjudas möjlighet till medling. Verksamhetsmöjligheterna för samfund som arbetar med familjer och äktenskap bör förbättras.

Varje barn bör, med hänsyn till dess utvecklingsnivå, höras i avgöranden som berör barnet. Vid skilsmässor bör man trygga barnets rätt till båda föräldrarna. I praktiken är det dock den förälder hos vilket barnet bor som nästan ensam bär ansvar för barnets fostran. I sådana fall är det särskilt viktigt att det finns både kvinnor och män i barnets närmiljö – sådana vuxna som kan fungera som positiva rollmodeller för barnet.

Inom barnskyddet bör man fästa uppmärksamhet vid familjecentrerade lösningar. Omhändertagna barn borde i första hand få en familjevårdplats i en fosterfamilj. Fosterföräldrarna bör få samhällets tillräckliga stöd och uppskattning.

Genom adoption kan en varm föräldrafamn erbjudas barn som av en eller annan orsak saknar en sådan. Vid oönskade graviditeter bör vårdpersonalen aktivt framhålla möjligheten till adoption. Internationell adoption bör stödjas genom tillräckliga adoptionsunderstöd. Adoptivföräldrarnas förmåner bör utvecklas till samma nivå som de biologiska föräldrarnas.

2.3.2. Studerande

Studiestödet är en förutsättning för att alla unga, oberoende av social bakgrund, skall ha möjlighet till utbildning. Studiestödets nivå borde bättre motsvara de studerandes verkliga inkomstbehov och följa den allmänna kostnadsutvecklingen. Detta skulle göra det möjligt för de studerande att koncentrera sig på heltidsstudier och minska på det arbete som utförs med tanke på enbart utkomsten. Arbetserfarenhet under studierna är bra om den ger den studerande möjligheter att se på sina studier utgående från arbetslivets krav och försnabbar möjligheterna till sysselsättning efter studierna.

Stöd till måltider för studerande är ett effektivt sätt att främja hälsosamma och regelbundna matvanor. Den högsta hyresnivån som berättigar till bostadstillägg för studerande bör så bra som möjligt motsvara den verkliga hyresnivån. Bostadstillägg åt studerande för hela kalenderåret skulle underlätta deras ekonomiska svårigheter och minska behovet av utkomststöd. Föräldrarnas inkomst får inte inverka på det studiestöd som studerande på andra stadiet får.

2.3.3. Pensionärer

Tack vare förbättringar i levnadsförhållanden, hälsotillstånd och aktivitet hos befolkningen kommer andelen 65 år fyllda att öka kraftigt under de närmaste decennierna. På grund av förändringar i befolkningsstrukturen är det en viktig målsättning att få de äldre att orka längre i arbetslivet. Den ökade pressen i arbetslivet gör dock att speciellt äldre arbetstagare ofta upplever trötthet. Övergången från arbetsliv till pensionering bör göras mera flexibel, så att individuella skillnader och behov beaktas. Fortsättningsvis är det skäl att utveckla deltidspensionssystemet. De rättsskyddsproblem som har med övergången till arbetsoförmögenhetspension bör avskaffas.

Pensionssystemet bör utvecklas från nuvarande modell med folkpensions- och inkomstpensionssystem. I båda systemen bör man övergå till ett gemensamt indexsystem. De lägsta folkpensionerna bör höjas. Folkpensionssystemets finansiering bör tryggas genom nuvarande solidariska inbetalningssystem. Pensionssystemen för företagare, lantbruksföretagare och övriga bör utvecklas jämbördigt med inkomstpensionssystemet.

De äldre är i medeltal längre friska och aktiva. De utgör en viktig kraftresurs i sina närgemenskaper och i hela medborgarsamhället. De bär på erfarenheter och kunskaper som är av betydelse för yngre generationer. De äldres delaktighet i samhällsaktiviteter, såsom frivilligarbete, bör uppmuntras.

2.3.4. Handikappade

Kristdemokraterna vill verka för de handikappades möjligheter att fullvärdigt och jämbördigt delta i samhällslivet. De gravt handikappades subjektiva rätt till en assistent bör med det snaraste åtgärdas. I samarbete med specialistsjukvården bör nödvändiga hjälpmedel finnas att tillgå. Handikappservicen bör informeras om och skötas så att en handikappad inte skall behöva kämpa för sina rättigheter. Man bör bli kvitt de stora skillnader som finns mellan kommuner i fråga om handikappservice.

För handikappade bör det finnas tillräckligt med handikappvänliga och fungerande bostäder samt stödtjänster som möjliggör självständigt boende. Färdtjänsten bör utvecklas och möjligheten att utan hinder röra sig i byggnader främjas.

Endast en tredjedel av de handikappade i arbetsför ålder arbetar. Målsättning bör vara att allt fler handikappade skall finna en plats i arbetslivet. Möjligheterna för en handikappad att efter den grundläggande utbildningen få yrkesutbildning bör tryggas. Diskriminerande attityder och andra hinder bör avlägsnas, så att en handikappad person, som en naturlig del av arbetsgemenskapen, skall kunna bidra med sitt kunnande till allmän nytta. I lagen om sociala företag bör också de handikappade fullvärdigt ingå.

2.3.5. Invandrare

Invandrarna tillför samhället ett mänskligt, socialt och kulturellt kapital som också innefattar språkkunskaper. I en situation där en snedvriden befolkningsstruktur och arbetskraftsbrist hotar kommer invandrarna att bli en allt viktigare resurs. Invandrarna är en mycket heterogen grupp, som består av både återflyttare, flyktingar, studerande och sådana som flyttat på grund av arbete eller äktenskap. Kärleken till nästan kräver att invandrarna uppskattas som medmänniskor. Politiska beslutsfattare, fostrare, myndigheter och massmedia bär ansvar för skapandet av en positiv atmosfär till invandrarna.

Genom integrering kan invandrarna lära känna det finländska samhällets sätt att fungera och dess kultur. Det underlättar anpassningen till ett liv tillsammans med majoritetsbefolkningen. Kristdemokraterna förutsätter att integreringen sköts väl, så att inte grupper av utslagna uppstår bland invandrarna. Staten bör skapa förutsättningar för integrering genom tillräckliga ekonomiska resurser, utbildning av de administrativa myndigheterna och genom arbetsfördelningen dem emellan.

Man bör satsa på invandrarnas språkundervisning och sysselsättningsfrämjande utbildning och arbetspraktik. Arbetsgivarna inom den offentliga sektorn bör föregå med gott exempel och skapa mångkulturella arbetsgemenskaper genom att aktivt anställa invandrare. Man bör göra det lättare för studerande utlänningar att stanna kvar i Finland och söka arbete.

Kristdemokraterna godkänner inte någon form av diskriminering eller rasism. För att stöda integreringen av invandrare och öka förståelsen hos befolkningen är det nödvändigt att grunda invandrapolitiska delegationer i kommuner med tiotals invandrare. Invandrarnas valdeltagande bör främjas.

Kristdemokraterna understöder en human asylpolitik där en öppen och rättsskyddsgaranterad process är möjlig. Behandlingen av ansökningar om invandrarstatus, asyl och medborgarskap bör för snabbas. Flyktingkvoten i Finland bör vara minst ett tusen personer per år. Ifall

flyktningarnas levnadsmöjligheter i hemlandet senare förbättras bör deras möjligheter att återvända stödas.

2.4. Hälsa – en hjärtesak

Kristdemokraterna framhåller vikten av att beslut som rör hälsovården bygger på respekt för människovärdet. Hälsovårdens uppgift är att upprätthålla och förbättra hälsan genom främjandet av sunda levnadsvanor, förhindrande av sjukdom och genom god vård och rehabilitering. Alla bör ha tillgång till kvalitativ service inom bashälsovården. Vid behov skall alla, oberoende av ålder, boningsort eller ekonomi, ha möjlighet att få specialistsjukvård.

Den skattefinansierade hälsovården, som hör till det mest centrala i den offentliga basservicen, garanterar bäst en jämlik behandling av medborgarna som konsumenter av tjänster. De kostnader som sjukdomar förorsakar bör delas solidariskt mellan alla medborgare.

Att utveckla samarbetet mellan primärvården och specialistsjukvården samt hela hälsovården och socialvården är viktigt, för att klienten skall kunna vårdas helhetsbetonat och ekonomiskt. På detta sätt bevaras vårdkedjan bäst intakt och vårdtrappan upplevs som meningsfull.

2.4.1. Hälsovårdens resurser

Det kontinuerliga trycket på ökade kostnader inom hälsovården beror på att befolkningen blir allt äldre, sjukdomar som beror på levnadsvanor ökar, nya medicinska metoder tas i bruk och löne- och läkemedelskostnaderna stiger. Resurserna inom hälsovården bör styras rätt med tanke på vårdens effektivitet och kvalitet samt kostnadseffektivitet. I jämförelse med utbetalning av stöd och förlust av arbetstid under väntetiden blir det billigare att förkorta köerna till hälsovården.

Kristdemokraterna vill förnya det oenhetliga finansieringssystemet inom hälsovården så att det sporrar till effektivare vård. Det är skäl att förena olika finansieringskanaler? som skapar ineffektivitet och onödiga kostnader. Den ekonomiska börda som sjukdomen förorsakar patienten bör fördelas mera solidariskt och man bör få ett enhetligt tak för de olika avgifterna inom hälsovården.

I framtiden kommer det att råda brist på alla slag av personalgrupper inom hälsovården. Läkarnas arbetstider bör aktivare styras direkt till arbete med patienterna. Man bör se till att läkarnas arbetsskiften inte blir för långa på bekostnad av patienternas trygghet. Arbetsfördelningen mellan de olika yrkesgrupperna inom hälsovården bör utvecklas och yrkets attraktion höjas.

2.4.2. Förebyggande hälsovårdspolitik

Förebyggande av sjukdomar samt vård och rehabilitering i tid är det förmånligaste sättet att öka välmågan. Till exempel tidig tandvård för hela befolkningen blir billigare än att man av sparsaker låter de orala problemen växa. Genom screening kan man upptäcka problemen i tid och därför bör metoden användas oftare.

Kristdemokraterna vill betona att människan själv bär ansvar för främjandet av sin och sina medmänniskors hälsa och för de val som krävs av henne. Att bedöma levnadsvanornas menliga följder för hälsan bör göras till praxis i hälsovårdens klientkontakter.

Motion förbättrar märkbart såväl den fysiska som psykiska hälsan. Olika ålderskategorier och både könen bör utgående från sina behov rättvist erbjudas möjligheter att utöva motion. Skolidrotten bör utökas och systemet med motionssedlar utvecklas.

Sund kost och normal vikt förebygger många sjukdomar. Viktkontroll bör stödjas med hjälp av bland annat recept för bantning och motion. Viktminskning och träning i sunda kostvanor lyckas bäst under handledning i grupper. Man bör sporra till deltagande i sådana grupper.

Barns och ungas fysiska hälsotillstånd är i medeltal gott, men deras växande och välmåga hotas av många avigsidor i rådande levnadsvanor. Hit hör felaktiga kostvanor, sömnbrist, internet-, spel- och annat underhållningsberoende samt sådant som ansluter sig till otrygghet, droger och översexualiseringen i samhället. Barns och ungas sunda sexuella utveckling bör stödjas genom upplysning och rådgivning som är anpassad till deras ålder och som tar fasta på en helhetsbetonad sexualitet.

I undervisningen bör man betona att sexuell avhållsamhet är vars och ens grundrättighet och att fria sexuella förbindelser stör människans helhetsutveckling och ökar risken för könssjukdomar och därmed risken för barnlöshet.

2.4.3. Droger

Förebyggande av drogproblem är en växande utmaning där man bör betona varje människas ansvar för sitt eget och sina närmastes bruk av droger. Vid sidan av användningen av alkohol och narkotika har blandmissbruk och missbruk av läkemedel ökat oroväckande. Individens val formas långt av närgemenskapens, familjemedlemmarnas, vänkretsens och arbetskamraternas inställning till droger, men också av den allmänna opinionen. Nykterhet borde bli ett värde som man ärligt eftersträvar och beundrar.

Tobaksrökningen har många skadliga effekter på hälsan. En tidig debut disponerar dessutom för användandet av droger. En viktig del av drogstrategin går därför ut på att förhindra och minska tobaksrökning. Rökfria skolområden är en del av fostran till sunda levnadsvanor. De som lider av nikotinberoende bör erbjudas rådgivning, stödgrupper och medicinsk vård som stöd i kampen för att sluta röka. På samma sätt som tobaksrökning är förbjuden på arbetsplatser bör den förbjudas på restauranger för att inte arbetstagarna som en följd av passiv rökning skall utsättas för tobaksrök.

Kristdemokraterna bedriver en alkoholpolitik som tar sikte på en minskning av totalkonsumtionen av alkohol i enlighet med WHO:s utfästelser. Genom prissättning och beskattning av alkoholdrycker bör man påverka konsumtionsnivån, trots att detta försvårats på grund av liberaliseringen av turistimporten. Tillsammans med de övriga nordiska länderna bör Finland sträva till att påverka EU:s alkoholstrategi så att man betonar en gemensam och tillräckligt höga minimiskatt på alkohol. På så sätt kunde man sänka totalkonsumtionen av alkohol. EU bör också skärpa sina rekommendationer om skattefria importkvoter samt reglerna för reklam.

Försäljningen av starka alkoholdrycker och viner bör förbli Alkos minutförsäljningsmonopol. Metoderna för administration och övervakning av alkohollicenser bör användas effektivare. Rätten att sälja alkohol bör inte beviljas kultur- och idrottstillställningar som riktar sig till familjer. Upplysning om alkoholmissbrukets skadliga följder för hälsan bör ökas.

Handledning i sunda levnadsvanor bör inledas redan vid rådgivningsbyråer och i förskolepedagogiken. Drogupplysning bör vara en permanent del av skolorna hälsofostran. Där bör man framhålla nykterhet som ett normalt levnadssätt. Föräldrarnas kontroll och egen avhållsamhet från droger, nära växelverkan och samarbete mellan barn, föräldrar och skola är viktiga metoder i förebyggandet av drogmissbruk hos barn och unga. Beslutsamma fostrare och effektivare kontroll av åldersgränsen för försäljning kan få barns och ungas alkoholkonsumtion att sjunka.

Finland bör följa en nolltoleranslinje vad gäller användning av narkotika. I arbetet mot narkotika är det viktigt att utveckla samarbetet mellan olika förvaltningsgrenar. Alla regioner bör ha en fungerande vårdkedja för narkotika- och drogmissbrukare.

Användare av droger bör få hjälp med att frigöra sig från beroendet. Det sker genom sakkunnig vård och genom att man bygger upp missbrukarens självkänsla och ansvarskänsla och stöder en självständig utveckling. Drogavvänjningsterapi och rehabilitering bör finnas att tillgå för alla behövande oberoende av ålder, boningsort eller förmögenhet. Resurserna till vården måste höjas till en nivå som motsvarar behovet.

Vid sidan av det kliniska vårdarbetet bör man som ett led i missbrukarvården stöda förmågan att hantera sitt liv och uppnå mental hälsa. Organisationer som bedriver ett kristet drogärbete betraktar människan som en helhet, med också andliga behov i sitt liv. Genom fler avtal om köptjänster kan man dra nytta av dessa möjligheter till vård. Avvänjning från droger bör stödjas genom att man erbjuder människovärdiga livsbetingelser såsom stödbostäder. Ifall en drogberoende person gör sig skyldig till något brottsligt bör det vara möjligt att överväga erbjudande om kontraktsvårdsstraff i stället för fängelse.

Vård av unga drogberoende personer förutsätter tillräckliga direktiv och resurser. En lag om drogtester i skolor bör träda i kraft. Genom drogtester kan man snabbt konstatera om ett barn eller en ungdom använder droger och genast ingripa innan problemen förvärras. Barnskyddslagen bör ändras så att myndigheterna kan meddela föräldrarna om en minderårig använder droger. Gravida kvinnor som använder droger bör effektivare kunna hänvisas vård. Lagstiftningen bör tillåta tvångsvård av både minderåriga barn och gravida kvinnor.

2.4.4. Mental hälsa

Faktorer som hotar den mentala hälsan är bland annat utbrändhet, arbetslöshet, skilsmässor, ensamhet och storkonsumtion av droger. Goda människorelationer och en fungerande arbetsmiljö stöder en helhetsbetonad välmåga och förebygger mentala problem. Att förbättra den mentala hälsan får inte bli en korrigerande åtgärd som utförs av enbart psykiatriker, utan såväl inom socialvården, arbetshälsovården som skolhälsovården bör man fästa större uppmärksamhet vid förebyggande arbete.

Psykiska symptom och mentala problem har märkbart ökat hos barn och unga. Problemen bör förebyggas med hjälp av stöd av föräldraskap och genom tidiga ingripanden. Resurserna till rådgivningsbyråer, skolhälsovården och annat elevvårdsarbete bör vara tillräckliga. Verksamheten bör utvecklas i riktning mot ett familjecentrat arbetssätt, kontinuitet i vården och samarbete mellan många yrkesgrupper.

Kristdemokraterna förutsätter att anstalts- och öppenvård för mentalpatienter når upp till en acceptabel nivå både kvantitativt och kvalitativt. Stödd boendeservice bör ordnas för personer som rehabiliteras inom mentalvården.

2.4.5. Åldringsvård

De äldres behov av service varierar mycket beroende på hälsa och andra kraftresurser. För att upprätthålla sin välmåga och funktionsförmåga behöver de motionstjänster och andra serviceformer som stöder en helhetsbetonad hälsa. När man ordnar vård, hemservice och rehabilitering bör man speciellt beakta veteranerna och dem som tjänade på hemmafronten under våra krig.

De äldres egna önsknings ska beaktas och respekteras. De äldre bör beredas möjlighet att bo hemma så länge som möjligt genom att man utgående från deras behov erbjuder tillräckliga stödtjänster och rehabilitering. Service inom öppenvården, regelbunden hemvård, serviceboende och effektiverat serviceboende bör ökas. Det bör finnas tillräckliga möjligheter till alternering mellan vård i hemmet och på anstalt – dagsjukhus, hemsjukhus och effektiverad hemvård med stödtjänster. Servicen inom den öppna vården kan utvecklas genom att man sänker serviceavgifterna.

Kristdemokraterna vill betona en likvärdig behandling av de äldre som värdefulla och unika individer. De beslut som görs inom vård och rehabilitering bör alltid bygga på en individuell bedömning av vårdens effektivitet och framgång. Anstaltsvården bör vara rehabiliterande och aktiverande. Även psykiska och andliga behov bör tas i betraktande.

För att kunna garantera en god och kvalitativ vård inom både den öppna vården och anstaltsvården behövs tillräckligt med kunnig personal. När arbetet uppskattas och lönen är korrekt, hjälper det personalen att orka med det krävande arbetet med åldringar. Det behövs mera utbildad personal. Man bör skapa garantier för att åldringar inom anstaltsvård har möjlighet att flytta till en motsvarande inrättning i sina barns eller närståendes hemkommun.

2.4.6. Anhörig- och familjevård

Att utveckla anhörigvården och familjevården är ett sätt att möta det växande behovet av vårdtjänster. Inom anhörigvården kan man dra nytta av naturliga, kära och nära nätverk, vilka tillför vården ett mervärde. Kristdemokraterna förutsätter att stödet till anhörigvården görs till en jämlik rättighet för alla anhörigvårdare, som uppfyller kriterierna, oberoende av i vilken kommun man bor. Utbetalningen av stödet bör liksom hemvårdsstödet överföras till Fpa. En reform av stödet till anhörigvården förutsätter också att anhörigvårdens stödtjänster ökar, att arvoden och pensionsförmåner höjs och att man ordnar med en ledig veckodag och nödvändig hemservice. Man bör också förbättra anhörigvårdarens möjligheter till flexibla arbetstider, ledighet utan lön eller deltidsarbete.

Familjevård innebär att en privat familjevårdare i sitt eget hem ordnar vård, fostran och vägledning för en person som är i behov av detta. Genom familjevård kan man erbjuda ett barn, en ungdom eller en vuxen möjlighet till ett stimulerande familjeliknade liv och nära människorelationer. Det behövs flera familjehem och familjeliknande stödboendenheter. Familjevård för utvecklingsstörda har redan ökat anseende och även omhändertagna barn försöker man placera i familjer. Familjevården bör vidgas till att omfatta även åldringar. Familjevårdarnas situation och stödtjänster bör förbättras. Kommunernas uppgift är att

utveckla sin kunskap om köptjänster och försäkra sig om att den vård som anskaffats genom köptjänster befinner sig på en hög nivå.

2.4.7. Läkarvetenskapens etik

Praxisen inom den medicinska forskningen och vården bör vara grundligt övervägd och etiskt hållbar. Varken vårdpersonalen eller patienten får påtvingas åtgärder som strider mot deras övertygelse. Den vetenskapliga forskningens frihet är ett viktigt värde, men den får aldrig praktiseras på bekostnad av mänskligt liv. Oberoende av individens ålder eller utvecklingsnivå bör ett nyttobruk alltid fördömas om det skadar individen eller gör henne till ett medel.

Kristdemokraterna godkänner inte användningen av mänskliga embryon i den vetenskapliga forskningen. Arvsfaktorerna bör skyddas för manipulation. Kloning av människor bör bekämpas globalt. Fosterdiagnostik bör användas för åtgärder som gagnar liv och hälsa, inte för selektion av påbörjat liv. Antalet aborter måste fås att sjunka. En god och målinriktad sexualupplysning bidrar till att minska antalet oönskade graviditeter. Som ett alternativ till aborter bör man stöda en bortadoption av barnet. Det finns orsak att förbättra ensamstående mödrars och flerbarnsfamiljers ställning.

Den etiska utgångspunkten för lagstiftningen bör vara respekt för barnets rätt till både mor och far. Fertilitetsbehandling är en del av den medicinska behandlingen av barnlöshet. Vården bör inte omfatta kvinnliga par eller ensamma kvinnor, vars barnlöshet inte är orsakad av hälsoskäl.

Kristdemokraterna vill betona att respekten för livet ända fram till den naturliga döden är den enda riktiga grunden för utvecklandet av hälsovårdstjänster. Tanken på en legalisering av eutanasin som en lösning på hälsovårdens resurstryck måste bekämpas. På EU nivå bör man fatta beslut om att kriminalisera eutanasin i unionens alla medlemsländer. En legalisering av eutanasin skulle innebära samhällets ställningstagande till att allt liv inte är värt att leva. En döende människas depression, ångest och ensamhet bör avhjälpas genom god vård och omsorg i stället för genom dödshjälp.

För döende patienter bör man utveckla en mänsklig och högklassig terminalvård som är genomförbar för alla oberoende av vårdplats. Här bör man också beakta patientens eventuella vårdtestamente. De vårdmodeller som utformats inom hospicehemmen bör göras till en del av samhällets övriga sjukvårdssystem. Möjligheterna att få terminalvård hemma kan utvecklas bland annat genom att man förbättrar förutsättningarna för närståendevård.

2.5. Bildningens ABC – grunden för kunnandet

Kristdemokraterna betonar vikten av en omfattande utbildning och en bildning på hög nivå. Alla bör ges möjlighet att utveckla och lära sig oberoende av socioekonomisk bakgrund. Statsmaktens uppgift är att sörja för att likvärdiga utbildningsmöjligheter förverkligas i hela landet. De handikappades och andra specialgruppers möjligheter till studier bör tryggas.

2.5.1. Förskola och grundläggande utbildning

Dagvården och grundutbildningen stöder hemmens fostran. Undervisning och fostran bör främja insiktsbetonad inläring, förmåga att hantera sitt liv, interaktionsförmåga, balanserad personlighetsutveckling, empatisk förmåga och tillägnande av bestående värden i livet.

Dagvården bör erbjuda barnet tillräckliga andliga och materiella förutsättningar för dess emotionella, sociala, kognitiva och etiska utveckling. Förskoleundervisningsgruppernas storlek och personaldimensioneringen bör motsvara dagvårdens övriga dimensionering. Ett gott samarbete mellan förskola och grundläggande utbildning tryggar den pedagogiska kontinuiteten.

Man bör se till att den grundläggande utbildningen har tillräckliga verksamhetsförutsättningar. I skolorna behöver det finnas en kompetent lärarkår, tillräckligt antal hälsovårdare, studiehandledare, skolkuratorer och -psykologer och timmar för stödundervisning, gruppindelning och klubbverksamhet. Varje skola inom den grundläggande utbildningen behöver i sin verksamhetspunkt en närvarande rektor eller en annan lärare som ansvarar för den pedagogiska ledningen i skolan.

Elevantalet i klasserna bör hållas på en rimlig nivå. Tidiga hjälpåtgärder och tillräckliga stödåtgärder förhindrar utslagning av elever. Tillräckliga resurser till stöd- och specialundervisningen, elevvården och studiehandledningen är här till hjälp. Också de begåvade barnens särskilda behov bör beaktas.

I läroplansarbetet, utvärderingen och det praktiska undervisningsarbetet bör man öka samarbetet mellan lärare, elever och deras föräldrar. Skolorna bör arbeta effektivare för att främja gott uppförande, bekämpa mobbning och öka trivselen och tryggheten i skolan.

Skolans uppgift är att ge en bred kunskapsmässig grund för bildning och en mångsidig färdighets- och konstfostran. Förutom kunskaper och färdigheter behövs alltmer av internaliserade, stabila uppfattningar om gott och ont, rätt och fel samt förmåga att utvärdera olika tänkesätt. Därför bör den etiska och samhällliga fostrans samt religionsundervisningens andel förstärkas. I religionsundervisningen skall det kunna ingå också en upplevelsemässig och på det personliga tros livet inriktad dimension.

I dag förväntar man sig av människor större initiativförmåga, förmåga att självständigt skaffa sig information, kritiskt bearbeta information och tillämpa kunskap. I skolorna bör man omfatta arbetsmetoder som fostrar eleverna till delaktighet, medborgarfärdighet och företagsamhet. I undervisningen bör man se till att hela årskullen får tillräcklig beredskap att behärska informationstekniken.

Utbildningen bör stöda elevernas utveckling till internationalism och insikt om betydelsen av en hållbar utveckling och de följder på miljön som människans verksamhet har. Vårt lands tvåspråkighet bör tryggas. Undervisning bör enligt behov ges också på samiska och romani. Man bör stäva till att ge invandrabarn undervisning i deras eget modersmål. Det är av vikt att minoriteternas och invandrares representation i lärarutbildningen tryggas och att man rent allmänt i lärarutbildningen beaktar se särskilda behov som barn med annan kulturell bakgrund har.

Väl genomförd berikar skolornas specialisering skolsystemet om det inte sker på bekostnad av grundutbildningen. Kristna privatskolor och -dagem kompletterar på ett betydelsefullt sätt den offentliga förskole- och grundläggande utbildningen. Dessa bör stödas opartiskt på

samma sätt som man stöder skolor som bygger på andra livsåskådningar eller alternativ pedagogik.

2.5.2. Gymnasium, yrkesutbildning, högskole- och vuxenutbildning

Alla studerande som avslutat studierna på första stadiet eller i gymnasiet bör kunna tillförsäkras en plats för fortsatt utbildning. Utbildningens kvantitet bör stå i proportion till arbetslivets behov. Samarbetet mellan läroanstalter och utbildningsstadier bör öka. Detta gäller bland annat yrkes- och gymnasieutbildningen. Övergången mellan olika utbildningsstadier bör göras flexibel.

För att trygga en hög nivå på yrkeskunskapen och förebygga bristen på inhemsk arbetskraft bör yrkesutbildningens uppskattning, attraktion och kvalitet höjas. I yrkesutbildningen bör ingå tillräckligt med allmänbildande undervisning och den bör förmedla de nödvändiga kunskaper och färdigheter som behövs i det praktiska arbetslivet. Kontaktundervisningens och stödundervisningens resurser måste tillgodoses.

Gymnasiets allmänbildande karaktär bör utvecklas och man bör stöda de studerande att själva inhämta kunskap och förstå stora helheter. Gymnasisterna bör spurras till att avlägga sina studier på tre år. Det är viktigt att antalet mellanår före högskolestudierna reduceras.

I stället för att begränsa studietiden bör man sporra de studerande till att snabbare slutföra sina studier. Genom flexibla studiearrangemang bör universiteten möjliggöra studier för människor i olika livssituationer, som t. ex. de som har familj eller lider av någon sjukdom.

I gott samarbete bör den utbildningsmodell som bygger på en arbetsfördelning mellan vetenskapliga högskolor och yrkeshögskolor utvecklas. Grundutbildningen i dessa måste garanteras genom tillräckliga, växande finansieringsandelar. Inom undervisning och forskning behövs mera personal.

I utvecklandet av undervisningen, inom forskningen och vid användandet av budgetmedel är det viktigt att universiteten och högskolorna har en egen förvaltning och egna beslutande organ. Högskolorna bör idka samarbete med näringslivet, vilket gynnar den vetenskapliga forskningen. Deras oavhängighet och forskningsresultatens offentlighet måste dock säkras. Strävan till omedelbar ekonomisk nytta får inte leda till att man underskattar grundforskningen.

Målsättningen bör vara att de finländska högskolorna inom valda sektorer når upp till högsta internationella nivå. En samtidig målsättning är regional rättvisa vid förverkligandet av utbildningsmöjligheterna på tredje stadiet. De landskap som saknar eget universitet bör stödas genom utvecklandet av nätverksuniversitet och högskoleverksamhet.

Samarbetet mellan utbildningssektorn och arbetslivet bör förstärkas genom stöd till läroavtalsutbildning, fortsättningsstudier för dem som är i arbetsför ålder och omskolning enligt arbetslivets behov. Satsningen på fortsättnings- och sysselsättningsstudier bör styras omsorgsfullt och systematiskt och svara mot arbetslivets och näringslivets behov. Folkhögskolorna, medborgar- och arbetarinstituten och andra studiecentra har en viktig uppgift i det fria bildningsarbetet och i yrkesutbildningen.

2.5.3. Kulturen

Konsten pejar det innersta hos människan och stöder i bästa fall en positiv utveckling av etisk och estetisk förståelse. Samhället bör stöda konstnärligt skapande, som främjar en balanserad andlig tillväxt. Konstfostran kan erbjuda människor, som befinner sig i olika slags svårigheter eller som återhämtar sig från kriser, medel för rehabilitering och hantering av sitt liv. I den grundläggande utbildningen och i det fria kulturarbetet bör man stöda barns och ungas upplevelse och skapande av konst.

I Finland förekommer på många områden kultur på internationell toppnivå. Den höga nivån beror på det breda kulturintresset och kulturarbetet. Export av kultur bör främjas. Det finns goda möjligheter att utveckla och internationalisera denna kvalitetskultur. Den konstindustriella formgivningen är här ett bra exempel.

Biblioteken har en central uppgift som förmedlare av mångsidig kultur och kunskap. Bibliotekens utlånings- och serviceverksamhet utgör kulturell basservice. Det är skäl att utöka samarbetet mellan kommuner i avsikt att utveckla biblioteksväsendet och garantera ett etiskt kvalitativt, tidsenligt och mångsidigt material. Alla skolor och bibliotek bör ha tillgång till kvalitativa bredbandsförbindelser.

Kristdemokraterna värdesätter vårt lands tvåspråkighet och vår tvåspråkiga kulturella bakgrund. Varje medborgare bör på sitt eget språk, antingen finska eller svenska, få den grundservice som språklagen garanterar. Också andra språkminoriteters rättigheter bör tryggas så som författningarna förutsätter.

2.5.4. Kyrkor och religiösa samfund

Kristdemokraterna vill trygga förverkligandet av religionsfriheten. Varje människa skall ha frihet att utöva eller låta bli att utöva religion.

I det finländska samhället har Finlands evangelisk-lutherska kyrka och det ortodoxa kyrkosamfundet en uppskattad ställning som genom lagstiftning bör bevaras. Församlingarnas arbete för individens och samhällets bästa bör värdesättas. Alla registrerade religiösa samfund bör ha rätt till statligt stöd i förhållande till sitt medlemsantal. Staten bör ta del i underhållet av gamla, historiskt värdefulla kyrkobyggnader för att kulturarvet skall kunna bevaras och bekosta skolornas undervisning i den egna religionen, själavårdsarbetet i fängelserna och militärprästsyste-met inom försvarsmakten.

2.5.5. Kommunikation

Massmedias uppgift är att förmedla sanningsenlig och objektiv information, erbjuda kvalitativ underhållning och kultur och fungera som kanal för medborgarnas åsiktsyttringar. Rundradions servicefunktion som offentlig informationsförmedlare bör tryggas. Programinnehållet bör betjäna olika befolkningsgrupper och omfatta program som stöder kristna värderingar.

Förutsättningarna för yttrandefrihet bör tryggas, så att de etiska normerna inom journalistiken följs. Kristdemokraterna föreslår att det grundas en nationell etisk delegation för massmedier vid sidan av Opinionsnämnden för massmedier. Den skulle ha tillräckliga resurser och befogenheter och behandla etiska frågor kopplade till massmedier ur en principiell synvinkel.

Marknadsprincipen får inte vara den enda eller viktigaste faktorn som styr programproduktionen. Det vilar på samhället att skydda speciellt barn och unga för kommersialismens dominans och våldsbetonat och omoraliskt programutbud. För att trygga en god uppväxt för barn och respekten för människovärdet bör yttrandefriheten kunna begränsas. Våldsunderhållningen ger felaktiga modeller åt framför allt dem som redan från tidigare besitter svaga sociala färdigheter. Sexualiseringen i media och pornografiska inslag på allmän plats är psykiskt trakasserier, som skadar en sund utveckling hos barn och unga.

I det praktiska livet är gränserna inom kommunikation oklara mellan vuxna och minderåriga och svåra att övervaka. Därför bör förhandsgranskningen av alla inspelningar och TV-program effektiviseras. I stället för barnprogram med vålds- och skräckinslag behövs lämpliga program som är bättre åldersanpassade. Barn bör också kunna skyddas för internetsidor och inspelningar som är riktade till vuxna.

Mediefostran bör utvecklas i skolor och läroanstalter, så att de unga lär sig att kritiskt utvärdera den information som erbjuds och förstå skillnaderna mellan dokumentär och fiktiv skildring. Även medierna bör i sin egen produktion främja en kritisk inställning till media.

2.6. Hållbar utveckling inom ekonomi och miljö

Basservice som stöder medborgarnas välfärd förutsätter finansiering. Den möjliggörs av en marknadsekonomi och ett mångsidigt näringsliv som fungerar väl och skapar arbetsplatser. Kristdemokraterna vill sörja för att den offentliga ekonomin är i balans och att det finns beredskap för det tryck som förändringar i befolkningsstrukturen kommer att medföra. Det ökade behovet av välfärdstjänster kan inte tillfredsställas utan en hållbar och tillräcklig finansieringsgrund. Den försämrade försörjningskvoten ställer i framtiden speciella krav på människor i arbetsför ålder att stanna kvar i arbetslivet.

Finland förpliktas av principerna om hållbar utveckling. Med hjälp av dem försöker man anpassa till varandra ekonomisk stabilitet, höga miljöskydds krav, högre social välfärd och bättre livsbetingelser. Målen nås bäst genom iakttagande av den sociala och ekologiska marknadsekonomins principer. Samhälleliga organisationers funktionsförmåga, minimala hierarkier och hög standard på offentlig service bygger på förtroende. Även utifrån marknadsekonomiska aspekter är det viktigt att omfatta den kristna etiken.

I framgångsrika företag och samfund är de etiska principerna, värdena och målsättningarna centrala. Ärlighet och ansvarskänsla sänker kostnaderna, eftersom man kan lita på kompanjonerna och korrupsionskulturen inte har någon plats. Finland bör besvaras så fritt som möjligt från korrupsion. Den grå ekonomin bör rensas bort. Konkurrensverkets kontroll bör skärpas så att man kan upplösa olika avtal som begränsar konkurrensen. Företagen bör förbinda sig att slå vakt om mänskliga rättigheter och främja dem i sin internationella verksamhet. Det förutsätter bland annat att företagen respekterar arbetstagarnas fackföreningsrättigheter och andra rättigheter, undviker diskriminering och utnyttjande av barn- och slavarbetskraft.

De konsumenter som är medvetna om vilka sociala, hälso- och miljömässiga konsekvenser deras inköpsbeslut har kan styra marknaderna och påverka utvecklingen. Konsumenterna bör göras förtrogna med det finländska svanmärket, EU:s miljömärken och de certifikat och verifierkat som företagen fått för sina miljöinsatser. Reglerna för världshandeln och verkställandet av dem bör stöda förveckligandet av miljömålsättningar, sociala målsättningar

och målsättningar som rör hälsa och konsumentskydd. I Finland bör man på nytt överväga stadgandena om affärernas öppettider, så att söndagen kunde bli en gemensam vilodag för alla.

2.6.1. Ekonomi och näringsliv

Målsättningen för den ekonomiska politiken bör vara en hög sysselsättningsgrad, överskott i handelsbalansen och balans i statsekonomin. Statsskulden bör sänkas i förhållande till bruttonationalproduktionen. Låg inflation och god konkurrenskraft för finländska produkter är en förutsättning för en livskraftig nationalekonomi.

För att hela den Europeiska unionens ekonomi skall kunna utvecklas i en positiv riktning och valutaunionen fungera klanderfritt, bör alla medlemsstater ta ansvar för sin ekonomi. Man bör hålla fast vid villkoren för tillväxt och stabilitet. Europeiska Centralbanken, som sköter penningpolitiken i euroländerna, bör vara politiskt obunden och koncentrera sig på kampen mot inflationen och sålunda främja nationalekonomins, medborgarnas och näringslivets förutsättningar att utvecklas.

Ekonomi har blivit mera internationell efter världshandelns avreglering och de folkrika ländernas industrialisering. Globaliseringen skapar en ny typ av inbördes beroende och nya utmaningar. Finlands exportbetonade ekonomi är i hög grad beroende av den globala ekonomin. En ansenlig del finskägda storföretag har under de senaste decennierna sålts till utländska placerare. Förutsättningarna för att bevara och förstärka i Finland verksamma företag och finskägda företag bör förbättras. Finland behöver i hög utsträckning både inhemska och utländska investeringar. Bland annat arbetspensionsmedlen bör i huvudsak placeras i syfte att utveckla finländska företag. Det inhemska sparandet bör stimuleras.

Finskägda små och medelstora företag bör allt mer utvecklas till exportinriktade, internationella företag och deras tillväxtpotentialer bör utnyttjas fullt ut. Organisationer som idkar offentligt finansierad exportfrämjande verksamhet bör samarbeta effektivt för att märkbart öka totalexportens andel av bruttonationalprodukten. Speciellt den del av totalexporten som de små och medelstora företagen samt serviceexporten står för bör höjas. Exportutvecklingstjänsterna bör ur företagsaspekt bilda en välfungerande helhet.

Vid sidan av exporten bör produktionen på hemmamarknaden utvecklas, isynnerhet en mångsidig serviceproduktion. Finland bör utvecklas till ett servicesamhälle, där man inte behöver göra allting själv. En utvidgning av servicesektorn och en förbättring av dess produktivitet är viktig.

Finansieringen av forskning och produktutveckling bör utveckla och stimulera företagens innovativa verksamhet. Näringslivet bör effektivisera samarbetet med högskolor och andra läroanstalter. I egenskap av ett litet land bör Finland bygga sin framgång på samarbete och nätverk. Kreativa uppfinningar kan utnyttjas om man hittar lämpliga samarbetsparter.

För att man skall kunna förena de många näringspolitiska programmen och få ett gemensamt synsätt och en gemensam verksamhetslinje behövs en näringspolitisk strategi som sträcker sig över flera olika förvaltningsgrenar. Samarbetet mellan organisationer som förmedlar statliga företagsstöd bör utvecklas och överlappningen i deras förvaltning avskaffas.

Finansieringssystemen spelar en viktig roll när företag grundas och växer. Man bör noggrant övervaka dem och vinnlägga sig om deras tillräckliga säkerheter och ansvarsförbindelser

När statens ägarpolitik utstakas bör man betona en god arbetsgivarpolitik och principen om hållbar utveckling. Grundande av nya statsföretag eller privatisering av gamla bör ske med eftertanke, så att man tryggar både tillgången på grundservice och en sund konkurrens. Inkomsterna från försäljning av offentlig egendom bör användas till omedelbar förbättring av förutsättningarna för näringslivet, byggande av produktiv infrastruktur, såsom trafikleder, och avbetalning av statsskulden.

2.6.2. Företagsamhet

Små och medelstora företag är viktiga sysselsättare. Finland behöver flera servicekunniga, vars företagsamhet bygger på en stark och ständigt växande affärsidé och på sakkunskap om den egna sektorn. Samhället kan påverka utvecklingen av den enskildes initiativförmåga, kreativitet och företagsamhet genom till exempel skolsystemet. Småföretagarnas socialskydd, vikarie- och pensionssystem bör utvecklas jämbördigt med andra sektorer. Företagsamheten bör utvecklas genom att man beaktar köns olika behov och jämställdheten.

Byråkratin kring företagsamhet bör minskas och företagsstödsystemet förenklas, samtidigt som man försöker uppnå principen om att få alla tjänster över en disk. Finansieringsstödet effektivitet bör förbättras, framför allt när det gäller behoven i start- och initialskedet. Lagstiftningen om mervärdesskatt bör fortsättningsvis förnyas i en riktning som stöder småföretagen. Det kan ske genom att man gradvis höjer den nedre gränsen för mervärdesskatt. Generationsväxlingen inom familjeföretag och lantbruksföretag bör underlättas.

För att få ett mångsidigare utbud hos företag inom sociala sektorn bör man förbättra verksamhetsmöjligheterna för samfund, andelslag och frivilligorganisationer som producerar välfärdstjänster. Företagsamheten ger också dem som arbetar inom vård och fostran en större frihet att utveckla sitt yrke och sin service och påverka sina arbetsförhållanden.

Företagsamhet är alltid förenad med risker. Företagarens och makans/makens skyddsnet bör förbättras. Stödtjänster i god tid kan rädda många från konkurs. Tjänstemännen på skattestyrelsen bör aktivt ge företagarna stöd och råd. Ett misslyckande eller en konkurs ska inte behöva hindra någon från att bidra med sin arbetsinsats i samhället. Den bostad av skälig storlek och standard som företagaren anskaffat innan företagsverksamheten inleddes bör i en konkurssituation förbli familjens bostad och inte beröras av företagsskulderna. Man bör dock inte tillåta konkursspekulationer. De överskuldssattas situation bör underlättas genom att man förbättrar privatpersoners möjlighet till skuldsanering och gör betalningsplanerna smidigare.

2.6.3. Arbetsliv och sysselsättning

Samhällets uppgift är att sporra sina medlemmar till företagsamhet, ansvarstagande och flit. Hög produktivitet och sysselsättning och stark köpkraft hos medborgarna skapar grunden för ekonomisk framgång.

De främsta målsättningarna för arbetstagarna är en god arbetsmiljö, en trygg arbetsplats och en lön som möjliggör en självständig utkomst. Med tanke på arbetsmotivationen är kreativitet, nytthet, uppskattning, trygghet och goda relationer i arbetet synnerligen viktiga. Tillräcklig fritid och flexibilitet beträffande arbetstider ger ork i arbetet och gör att familjeliv och arbete kan anpassas till varandra. Alterneringsledigheten bör göras permanent.

Arbetstagar- och arbetsgivarorganisationerna bär sitt ansvar för välfärden, sysselsättningen och konkurrenskraften. Att arbeta för gemensamma intressen förutsätter samförstånd mellan arbetsmarknadsorganisationerna och olika yrkessektorer. Även små och medelstora företag bör vara representerade i de inkomstpolitiska förhandlingarna.

Behovet av lokal avtalsrätt ökar när man vill trygga arbetsplatserna i den skärpta globala konkurrensen. De nationella kollektivavtalens allmänbindande karaktär är dock en viktig faktor i skapandet av stabilitet på arbetsmarknaden. Omställningsskyddet bör utvecklas för de stora företagen som har för avsikt att flytta sin lönsamma produktion från Finland. Utnyttjande av grå arbetskraft och utbetalning av svarta löner bör förhindras genom skärpt myndighetsövervakning och brottspåföljd.

Riktiga etiska principer och ingångna förbindelser mellan stater och internationella samfund förpliktar både arbetsgivare och arbetstagare att åtgärda brister i såväl det mentala som fysiska arbetsskyddet. Genom tidiga ingripanden kan man förhindra sjukfrånvaro och ge nödvändigt socialt stöd. Man bör målmedvetet ingripa i arbetsplatsmobbingen.

Finland har en klar indelning av arbetslivet i manliga och kvinnliga arbeten. De så kallade låglönessektorerna är kvinnodominerade sektorer. För likvärdigt arbete bör man betala lika lön. Jämställdhet mellan könen bör främjas i familje- och arbetslivet och hela samhället.

Visstidsanställningar har ökat märkbart och drabbat främst kvinnodominerade sektorer. Fastän tidsbundna arbetsförhållanden kan vara en bra kanal in i arbetslivet, för i synnerhet nyutexaminerade eller arbetslösa, har ökningen också haft många negativa följder: stress på grund av ekonomisk otrygghet och sänkt nativitet på grund av försvårad familjeplanering.

Även deltidsarbetsförhållandena har ökat, speciellt inom servicesektorn. Deltidsarbete kan passa till exempel studerande bra. Inkomsterna räcker emellertid inte till för den huvudsakliga familjeförsörjaren och en och samma person kan ha svårigheter att sammanjämka arbetsskift från flera olika deltidsarbetsförhållanden. I arbetsförhållanden bör man alltid sträva till heltidsarbete där det bara är möjligt.

Långtidsarbetslöshet är den största enskilda utslagningsrisken och orsak till många sociala problem. För att minska den strukturella arbetslösheten måste man skapa arbetsplatser också för dem som har endast en minimal yrkesutbildning eller ingen alls. För att underlätta den strukturella arbetslösheten bör man stöda arbeten med låg produktivitetsgrad.

Möjligheterna för arbetslösa att ta emot kortvariga arbeten bör underlättas genom att beräkningssättet för arbetslöshetsdagpenningen förändras. Tillfälliga inkomster får inte fördröja erhållandet av arbetslöshetsersättning. Unga arbetslösas sysselsättningsgaranti bör tryggas. För arbetshandikappade bör man reservera tillräckligt med stödarbetsplatser. Sociala företags sysselsättningsstöd bör höjas och man bör också skapa ett individuellt lönestödsystem, där alla arbetsgivare kan få stöd vid anställning av en arbetstagare med nedsatt arbetsförmåga.

2.6.4. Beskattning

Kristdemokraterna anser att skattestrukturen bör förnyas så att beskattningen lindras till den del man kan åstadkomma nyttoeffekter. Man bör skärpa beskattningen av sådan konsumtion och verksamhet som man vill minska på grund av de skadliga följderna.

Man bör bevara skatteprogressiviteten som utjämnar inkomstskillnaderna. Lättnader i inkomstbeskattningen bör inriktas speciellt på låginkomsttagare. Ifall statens inkomstskatt kraftigt sänks, ökar trycket på kommunerna att höja inkomst- och fastighetsskatteprocenten samt serviceavgifterna. Fastighetsskatten får inte utsträckas till att gälla åker- och skogsmark.

I Finland är mervärdesskattesatsen på livsmedel hög jämfört med många andra EU-länders. Mervärdesskatten på mat bör sänkas från 17 procent till 12 procent. Denna skattesänkning berör alla befolkningsgrupper och gagnar särskilt barnfamiljer och låginkomsttagare. Den skapar också bättre verksamhetsförutsättningar för den inhemska livsmedelsproduktionen.

Kristdemokraterna är beredda att göra skatteändringar som hindrar spekulationer. Redan genom en anspråkslös börsskatt och en högre skatt på försäljningsvinsten av kortvarigt ägande gör man det möjligt att finansiera åtgärder som är viktiga med tanke på sysselsättningen. Möjligheten att beskatta den internationella kapitalrörelsen, den så kallade Tobinskatte, bör utredas.

En skärpning av skatten på cigaretter och alkohol är motiverad med tanke på folkhälsan. Miljöskatt bör införas också på våldsbetonad och människokränkande så kallad vuxenunderhållning.

Skatten på bilar med små avgasutsläpp, såsom hybridbilar, bör sänkas. Bränsleskatten på vätgas och biogas och andra bränslen med låg nedsmutsningsgrad bör avskaffas.

Hushållsavrdraget bör breddas. I lagen om arv- och gåvoskatt bör missförhållanden som gäller makans/makens och barnets ställning rättas till för att orimliga situationer skall kunna undvikas.

2.6.5. Regionalutveckling och kommuner

Kristdemokraterna vill behålla hela landet befolkat och trygga en mångsidig närings- och servicestruktur i alla delar av landet. Man bör sträva till att minska de skillnader i levnadsstandard som beror på boningsort. Den nuvarande utvecklingen går i motsatt riktning, befolkningsstrukturen blir allt mer ensidig vad gäller ålders- och könsstruktur.

Kommunernas och statens ekonomi måste ses som en helhet. Statens uppgift är att trygga alla kommuners förutsättningar att sköta finansieringen av grundservicen. Alla kommuner i landet bör garanteras ekonomiska möjligheter att sköta basservicen inom ramen för en rimlig skatteprocent.

Kristdemokraterna vill betona kommunens uppgift som producent av service inom bastryggheten. Servicen bör produceras på mest ändamålsenliga sätt. Man bör utveckla samarbetet mellan serviceproducerande företag, den tredje sektorn och andra kommuner. Kommunens uppgift är att övervaka att den service som den producerar eller köper är kvalitativ och tillräcklig.

Statsandelssystemet och utjämningsystemet mellan kommuner bör förnyas. Kommunernas kontrollräkning av statsandelar bör ske årligen och utjämningsbetalningen minst vart annat år för att inte skulder på fyra år skall uppstå i någondera riktningen. Staten bör överta kostnaderna för exceptionella och tillfälliga tjänster som kommunerna har ansvar för eller utveckla ett utjämningsystem. Exempel på sådana tjänster är dyr specialsjukvård eller omhändertaganden, som överraskande kan åstadkomma ett stort hål i en liten kommuns budget.

Med respekt för den kommunala autonomin bör man stimulera en förnuftig reform av den kommunala strukturen. Mellan kommunerna, regionerna, landskapen, distrikten, länen och staten bör man utveckla en förhandlingsrelation som präglas av förtroende och som främjar en helhetsinriktad politik. Ett förbättrat regionsamarbete hjälper också de små kommunerna att klara av sina uppgifter.

Basservice, trafikförbindelser och företagstjänster påverkar landsbygdens livskraft. Om man lyckas behålla en acceptabel basservice på landsbygden, förbättras livsbetingelserna på hemorten för både jordbrukarbefolkningen och dem som arbetar i tätorter. Samarbetet mellan landskapscentra och kringliggande kommuner bör ökas. Näringsstrukturen på landsbygden bör göras mångsidigare genom att man skapar bättre förutsättningar för binärningar inom lantbruket och för annan småskalig företagsverksamhet. Inom turismen och kultursektorn bör man främja nätverk och produktivitet. Skapandet av nätverk mellan näringsliv, utbildning och kommuner förbättrar möjligheterna att klara sig trots ogynnsamma avstånd. Statliga serviceenheter bör utlokaliseras ifall de kan fungera effektivt oberoende av placeringssort.

En likvärdig behandling av företagare förutsätter ett fungerande utjämningsystem beträffande transportkostnader. Detta kan fungera både genom direkt stöd och genom skattelättnader. En sänkning av energikostnaderna på regionala grunder fyller samma syfte. Många investeringsstöd kan förverkligas utan att konkurrenslagstiftningen sätter hinder i vägen.

Distansarbete bör främjas. Kostnaderna för arbetsresor bör skäras minskas bland annat genom en reglering som gör villkoren för avdrag för resekostnader mera flexibla än vad de är i dag. Man bör göra det lättare att omvandla så kallade andrabostäder i landsbygdskommuner till stadigvarande bostäder och undersöka möjligheterna till beskattning i två olika kommuner relaterat till boendemånaderna.

Europeiska unionen deltar i regionutvecklingen med ansevärliga belopp. De för Finland speciella förhållandena, såsom väderleksförhållanden, gles bosättning, långa avstånd och gränsen mot Ryssland, förutsätter EU:s insats och permanenta speciallösningar för den finländska regionala och strukturella politiken. Finland bör effektivt och i full skala dra nytta av detta stöd. Stödprogrammen bör förberedas noggrant. I utnyttjandet av stödet bör man följa de principer som bäst lämpar sig för vårt lands förhållanden, så att också de svagaste regionerna gagnas. Om andra stödformer samtidigt försämras eller om regionerna inte annars klarar av sin finansieringsandel är inte heller EU-projekten till tillräcklig nytta för regionutvecklingen.

2.6.6. Jord- och skogsbruk

Kristdemokraterna stöder värnandet av jordbruket i hela landet. En effektivisering av EU:s livsmedelshushållning får inte betyda att landsbygden töms. Jordbrukspolitiken inom EU bör anpassas, så att naturförhållandena i hela Finland grundligt beaktas.

Garanterad tillgång på de viktigaste livsmedlen och en produktion och livsmedelsförsörjning som motsvarar den nationella konsumtionen är trygghetsfrågor. När maten produceras nära konsumenten är det också lättare att genomföra en övervakning av matens kvalitet och säkerhet. Ekologiskt odlade produkter bör vidareförädlas till exportprodukter. Möjligheten att spåra matens ursprung bör vara fullständig. Finland bör utveckla etiska principer kring livsmedelsproduktionen och arbeta för en bättre behandling av djur också inom Europeiska unionen.

Tillgången och kvaliteten på livsmedel är i hög grad beroende av den livsmedelsproduktion som bygger på familj jordbruk. Genom att man stöder och vinnlägger sig om familj jordbrukens lönsamhet bevaras deras verksamhetsförutsättningar. Traditionella familj jordbruk skapar arbetsplatser på landsbygden och är också viktiga med tanke på värden av det bebyggda landskapet i vårt glest bebodda land.

Genom att göra avträdelsestödsystemet flexibelt och sporrande kan man stöda bevarandet av en fungerande och bebodd landsbygd. Alla stöd till lantbruket bör stimulera till företagsamhet och slå vakt om förutsättningarna för en sund företagsamhet. Lantbruksstödens förvaltnings-, inspektions- och övervakningssystem bör förenklas, utan att man fördenskull försummar att stävja missbruk. Utanordningen av stöd bör periodiseras på ett ändamålsenligt sätt. Lantbruksbefolkningens social-, avbytar- och pensionsskydd bör utvecklas jämställt med andra yrkesgrupper. Man bör förhindra utbrändhet hos lantbrukarbefolkningen och sträva till att hålla de riskerna per lägenhet på en rimlig nivå.

Nuförtiden kan man utföra konstgjorda genkombinationer som inte skulle uppstå genom en naturlig utveckling. Eftersom man inte känner till alla egenskaper hos genmodifierade organismer bör man skynda långsamt i frågan. Konsumenten bör ges möjlighet att undvika produkter som producerats genom genmodifikation. Arvsfaktorerna hos husdjur bör inte förändras med hjälp av genteknik.

Inom skogsvården bör man gynna mångfalden så att man vid sidan av intensivt skogsbruk accepterar även andra former av skogsvård och utnyttjar skogen också ur annan än ekonomisk nyttoaspekt. Genom rationell skogsvård, speciellt genom satsning på vård av ungskog, kan man höja den årliga skogstillväxten till 100 miljoner kubikmeter. För att kunna garantera en fungerande virkeshandel bör man komma överens om gemensamma regler för virkeshandeln. Skogsvårdsföreningarnas medverkan vid virkeshandeln bör tryggas. Till exempel genom att öka användningen och förädlingen av virke är det möjligt att utveckla små företag inom den mekaniska träförädlingen i närheten av råvarukällorna. En höjning av vidareförädlingsgraden inom till exempel möbelindustrin skapar möjligheter till nya arbetsplatser.

2.6.7. Miljön

Kristdemokraterna värnar miljövärdena och förbinder sig att skydda miljön och bevara naturens funktionsförmåga och mångfald för kommande generationer. Människan har rätt att förtjäna sin utkomst genom ett förnuftigt utnyttjande av naturresurserna, men samtidigt bör naturen och miljön bevaras. För att kunna efterfölja principerna om en hållbar utveckling måste ekonomin anpassas till de gränser som naturen drar upp.

Kristdemokraterna efterlyser hos konsumenterna en miljökonsekvensmedveten och ansvarsfull användning av energi och material. På alla nivåer behövs en ansvarsfull miljöpåverkan. Genom lagstiftning bör man påverka utsläppen och genom miljöskatter prioritera miljövänliga val. Miljökonsekvenserna bör tas med i beräkandet av nationalprodukten.

Samhället har rätt att bestämma minimikraven på produkter, till exempel när det gäller återanvändning och energianvändning. Återanvändning av varor bör effektiveras och avfallsmängderna minskas. Hushållens, affärernas och industrins avfallssortering underlättar märkbart användningen av avfall som råmaterial eller energikälla.

Klimatförändringen är kanske det miljöhot som för med sig de mest allvarliga och vittgående konsekvenserna. Enligt forskarna kan medeltemperaturen i Finland stiga med till och med 5-7 grader fram till år 2100. Följderna är synnerligen allvarliga för både miljön och den ekonomiska anpassningsförmågan. För att förhindra hoten behövs en global minskning av utsläppen av koldioxid och växthusgaser. Användningen av fossila energiformer bör minskas på ett avgörande sätt.

Östersjön är ett av världens mest förorenade hav. Genom samarbete mellan östersjöstaterna måste man få ett slut på föroreningen och vattnet att renas. Sankt Peterburg behöver flera stora avloppsreningsverk för att avloppsvattenbelastningen per invånare i området skall komma ner till nordisk nivå. Belastningen av näringsämnen från jordbruket bör fortsättningsvis minska. Genom reglering av laxfisket i Östersjön kan man trygga laxstammen. Riskerna för oljekatastrofer bör minskas genom dubbelbottnade och för vinterförhållanden anpassade fartyg och genom ett gemensamt styrsystem för fartygstrafiken.

Majoriteten av skogarnas hotade arter finns i ekonomiskogar. Miljövårdspolitiken bör bygga på en ansvarsfull helhetssyn på en hållbar utveckling: den bör förbättra skogarnas mångfald och förhindra en utarmning av naturen utan att orimligt försvåra skogsbruket. Med eftertanke, och närmast i södra Finland, bör man grunda natur- och nationalparker i avsikt att bevara speciella objekt. I samband med grundandet av naturskyddsområden bör man sträva till samförstånd och se till att inlösnings- och ersättningsproceduren behandlar markägarna rättvist. Genom att sporra medborgare, kommuner och företag bör man främja värnandet av miljövärden på eget initiativ. Miljöskyddet bör omfatta tillräckligt stora helheter och tillämpa ekokorridor-tänkandet, som säkerställer arternas förflyttning från en plats till en annan under förändrade förhållanden.

2.6.8. Energi

Enligt prognoserna fortsätter vårt lands energikonsumtion att växa. Finland har en mångsidig energiproduktion och energieffektiva kraftverk, vilket har visat sig vara en god allmän linje. Klimatförändringen och villkoren i Kyoto-avtalet gör det nästintill omöjligt att öka energiproduktionen med hjälp av fossila bränslen. I samråd med Europeiska unionen bör Finland arbeta för en övergång till teknik och energiformer som sparar på naturen och förverkliga de utsläpps begränsningar som förutsätts i Kyoto-avtalet. EU bör också i fortsättningen fungera som föregångare i kampen mot klimatförändringar och försöka få bland annat USA, Indien och Kina att ta del i ett nytt klimatavtal som tar sikte på att minska utsläppen av växthusgaser. Tillsammans bör man satsa på att förnya de problematiska kärnkraftverken i Östeuropa och förbättra deras säkerhet.

Kristdemokraterna har som målsättning ett energisystem som minimerar miljöbelastningen och tryggar en hållbar energiproduktion. Där befinner sig forskningsarbete och produktutveckling i en nyckelposition. När de internationella miljökraven ökar finns det goda förutsättningar för ökad export av miljöeffektiv teknik.

De nuvarande kraftverkens energieffektivitet bör utvecklas och man bör övergå från utnyttjandet av fossila energikällor till förnyelsebara energiformer. Det är viktigt att man sörjer för kärnkraftverkens säkerhet och en riskfri slutdeponering av kärnavfall.

En effektiv energiproduktion, där den inhemska råvarans och arbetets andel är så stor som möjligt, tryggar industrins produktion och därmed medborgarnas levnadsförhållanden. Utnyttjandet av inhemsk energi bör göras konkurrenskraftig med olja och kol. Energiformer värda att arbeta för är bland annat jordvärmepumpar i egnahemshus, biogaskraftverk på jordbrukslägenheter, energivide, rörflen, träflis och -pellets, solenergiutnyttjande byggnadslösningar samt värmepumpar. Energianvändning av avfallsvirke bör främjas genom beskattning och sysselsättningsstöd. Även användningen av vindkraft bör ökas. Produktion av biogas på jordbrukslägenheter och i avfallsanläggningar bör stödas till exempel genom skattelättnader när den används som fordonsbränsle. Den decentraliserade elproduktionens nät- och överföringsavgifter bör sänkas.

2.6.9. Trafik

Det sker en ständig ökning av människors rörlighet och transport av varor. Trafikpolitiken spelar en central roll i regionernas och näringslivets utveckling. Stora trafikinvesteringar bör förverkligas som en del av de regionala utvecklingsstrategierna. Till de allmänna målsättningarna för trafiklösningar hör effektivitet, lönsamhet, flexibilitet och säkerhet vad gäller både person- och godstrafik. Förnuftiga transportsystem inom logistiken sparar på kostnaderna. Det blir billigare att upprätthålla en acceptabel standard på såväl landvägar som järnvägar än att emellanåt låta dem förfalla.

Den gemensamma användningen och arbetsfördelningen mellan olika kommunikationsformer bör främjas samtidigt som utsläppen från gods- och persontrafiken minskas. Alternativ till den tunga landsvägstrafiken bör skapas, till exempel genom förbättring av tågtrafikens konkurrenskraft. Tågtrafiken bör ändå inte utsättas för fri konkurrens. En välgjord samhällsplanering förutsätter nät av lätta trafikleder mellan stadscentra och en omfattande kollektivtrafik. Utvecklandet av kollektivtrafiken hejdar bilismens tillväxt och förbättrar luftkvaliteten i städerna.

Trafiksäkerheten kan förbättras genom god planering och skötsel, trafikövervakning, attitydfostran, stöd till utvecklande av säkrare trafikleder och skärpning av rattfylleristraff. När det är fråga om drogmissbruk bör en nolltoleranslinje gälla. I bilar kan datateknik användas för till exempel kontroll av körkort, val av lämpliga trafikrutter och installering av alkolås för att minska rattfylleriet.

Transporter av miljöfarliga kemikalier bör uppfylla höga säkerhetskrav. Konkurrenskraften, säkerheten och beredskapen för miljökatastrofer bör förbättras inom den internationella sjöfarten. Inom flygtrafiken bör Finlands gynnsamma läge för flygrutter mellan kontinenterna utnyttjas effektivare. Den inhemska flygtrafiken och dess säkerhet bör bevaras. Finnair bör förbli i statens ägo.

Datanäten har märkbart ökat möjligheterna att skaffa sig information, fungera kreativt och påverka likvärdigt. Tillräckliga telekommunikationsnät bör byggas i hela landet. Detta ansvar får inte helt överlåtas åt den utveckling som sker på den fria marknaden. I så fall finns en uppenbar risk för att marknadsmekanismerna förorsakar luckor i servicen eller att kostnaderna blir för stora i glesbygden. En fungerande telekommunikation minskar behovet av rörlighet och sparar sålunda på miljön. Den offentliga sektorns uppgift är att se till att datanäten är kompatibla. Utvecklingsarbetet med de internationella datanäten bör fortsätta. Vid sidan av teknologisk forskning bör man klargöra vilka etiska frågor och dolda effekter på människan som datanäten för med sig. Man bör förhindra datanätsmissbruk som till exempel bryter ner medborgarens integritetsskydd.

2.6.10. Bostäder

Alla bör garanteras rätt till boende till en rimlig kostnad. En helhetssyn på invånarnas behov, en långsiktig planering och en hög kvalitet på byggandet är grundstenarna i en hållbar bostadspolitik. Ägarbostad är en förmånlig boendeform när bostadspriserna stiger och räntenivån är låg. Kristdemokraterna stöder bevarandet av rätten till skatteavdrag för bostadslån. Utbudet av aravabostäder, ägarbostäder och insatslägenheter till rimligt pris bör ökas, likaså antalet hyresbostäder. Hyreshus som byggts med statens räntestödslån bör grundrenoveras till rimliga kostnader. En uppdelning av bostadsområden på etniska, sociala eller ekonomiska grunder bör undvikas och olika boendeformer bör planeras nära varandra.

Boendetrivseln främjas genom skärpt kontroll under byggtiden och genom val av hälsosamma byggnadsmaterial. Boendet kan göras mera ekonomiskt genom bättre energisparande åtgärder såsom värmepumpar och utnyttjande av solenergi samt hållbara material och bättre värmeisolering. Invånare som råkat ut för fuktskador i bostaden behöver ett bättre rättsskydd och förfarande i fråga om skadeersättningar.

Kristdemokraterna anser det vara viktigt att planera tillräckliga grönområden i tätorter och städer. Vid sidan av en trivsamt miljö bör man satsa på bostäder som är ändamålsenliga och ombyggbara. I planering, byggande och grundrenovering bör man beakta äldre människors, barnfamiljers och rörelsehindrade medborgares behov av boende och självständighet

2.7. Säkerhet

2.7.1. Inre säkerhet

En grundmurad moral, ärlighet, god socialvård och en tillräckligt jämn inkomstfördelning hos en nation utgör grunden för dess trygghet. Problem förorsakade av sociala problem och det tilltagande drogmissbruket samt brottsligheten från utlandet har försvagat tryggheten. Målsättningen för kristdemokraterna är att minska antalet brott bland annat genom att så tidigt som möjligt ingripa i utslagning, mobbning i skolan och familjeproblem.

Medvetenhet om polisens närvaro på en ort skapar för sin del en allmän trygghet. Därför är det nödvändigt att öka resurserna till polisens fältarbete. Vakanta polistjänster bör besättas och brottsutredningsgraden höjas. Effektivare utredningar förhindrar speciellt ekonomisk brottslighet.

Till rimliga kostnader kan alla få sin sak prövad. Snabbare rättsprocesser ökar medborgarnas förtroende för att rättvisa förverkligas. Brottsoffrens rättsskydd och förverkligandet av skadeersättningsskyldighet i praktiken bör utvecklas. Det behövs en förbättring även av offrens och vittnenas rättsskydd. Brottsoffrets möjlighet att med statliga medel få rättshjälp bör utsträckas till att gälla alla grava våldsbrott. Hälsovårdskostnader som förorsakats av våldsbrott bör kunna utbetalas till den skadedrabbade redan innan ersättningsärendet avgjorts i domstol.

Antalet fångar har ökat och allt fler är personer med många problem. Därför har behovet av enskild vård och handledning ökat. Bristen på personal i finländska fängelser ökar fångarnas otrygghet, försvårar missbrukarrehabiliteringen och upprätthåller en ovanligt hög återfallsrisk. Fångvården behöver därför mera utrymmen och personal. När resurserna bestäms bör man ta i betraktande fångvårdens större ansvar för fångarnas utbildning och hälsovårdsservice.

Endast ett fåtal fångar har vid sin frigivning en arbetsplats. De flesta saknar också en stadigvarande bostad. Att få vardagslivets elementära saker att falla på plats är en förutsättning för att man skall kunna bryta den onda cirkeln. Effektiv brottsförebyggande verksamhet innebär att man satsar på övergångsskedet genom att för frigivna fångar skapa tillräckliga stödande strukturer i vardagslivet.

Medling bör ökas för unga brottslingars del. Ett alternativ till fängelsedomar skulle vara elektroniskt övervakat arreststraff. Så kallat kontraktsvårdsstraff skulle vara nödvändigt för brottslingar med drogproblem. Lagstiftningen bör göra obligatorisk psykiatrisk vård och öppenvård möjliga för sådana som gjort sig skyldiga till vålds- och sexualbrott.

Utländska kriminella organisationers intrång i Finland bör målmedvetet kväsas och satsningar göras på att förhindra prostitution och narkotikabrottlighet. Finland bör tillsammans med Europeiska unionen intensifiera kampen mot den internationella brottsligheten. Europol bör få mera resurser. Bruket och smugglingen av narkotika motarbetas bäst inom unionen genom en fullständigt avvisande hållning till narkotika och ökat samarbete mellan polisen, gränsbevakningen och tullen inom hela unionens område. Med hjälp av mera personal, genomlysningssapparater och narkotikahundar bör man förstärka det finländska tullväsendets möjligheter att övervaka den ständigt växande gränstrafiken.

2.7.2. Utrikespolitik

Finland bedriver en egen självständig utrikes- och säkerhetspolitik och utövar påverkan via EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik. Målsättningarna för Finland är att ha goda och förtroliga relationer till grannländerna, spela en aktiv roll inom EU och andra internationella organisationer och upprätthålla en trovärdig nationell försvarsduglighet. Finland bör arbeta för hållbar utveckling, stabilitet, fred och förverkligande av människovärdet och mänskliga rättigheter i hela världen. Inom Europeiska unionen bör man arbeta för den nordliga dimensionen och Östersjösamarbetet. Finland bör arbeta för en förbättring av FN:s och dess underorganisationers förmåga att fungera och för en reform av förvaltningen och strukturerna. All korruption inom dessa organisationer bör avskaffas.

De största globala problemen och riskerna hänför sig till okontrollerade vapen, miljöhot, regionala kriser och spänningar mellan folkgrupper. Med hjälp av sociala, ekonomiska och humanitära medel bör Finland genom internationella organisationer och sin egen verksamhet sträva till att bistå oroshärdar. Man bör i tid angripa fenomen som leder till handlingar som

kränker humanitet. Varje stat har rätt till ett eget nationellt försvar, vilket för sin del hindrar kriser och terrorhandlingar. Krigshot minskas genom nedrustning. Vapen och annat krigsmateriel bör inte säljas till regeringar i länder som kränker mänskliga rättigheter.

En förstärkning av Europeiska unionens gemensamma roll inom utrikes- och säkerhetspolitiken bör ske utgående från jämställdhet och öppenhet mellan medlemsländerna. EU bör framför allt koncentrera sig på fredsbevarande verksamhet, humanitär hjälp och civilkrishantering. EU bör främja demokrati, mänskliga rättigheter och iakttagande av rättsstatsprincipen samt motarbeta terrorism, olaglig invandring och människohandel. Relationerna mellan EU och Ryssland bör utvecklas.

Mellanöstern är en mötesplats för många kulturer, folk och religioner. Det som sker i området har globala konsekvenser. Kristdemokraterna vill stöda uppnåendet av en bestående fred i området och erkänner staten Israels rätt till trygga gränser. EU bör agera opartiskt också när kriserna i Mellanöstern behandlas och inte avstå från principen om opartiskhet till exempel på grund av handelsförbindelser eller medlemsstaternas inrikespolitik. FN och hela det internationella samfundet bär för sin del ansvar för främjandet av världsfreden.

2.7.3. Säkerhets- och försvarspolitik

Ett centralt mål för den finländska säkerhets- och försvarspolitikerna är att svara för det egna landets självständighet och säkerhet. Finlands militära försvar bör också i framtiden bygga på allmän värnplikt och territoriellt försvar.

Trots den vapenteknologiska utvecklingen och den internationella inriktningen på yrkesarméer, är en armé som baserar sig på värnplikt det bästa och förmånligaste sättet att ordna försvaret i ett land som är glest bebott och vidsträckt. Utvecklandet av mark-, sjö- och luftstridskrafterna bör ske rättvist och ses ur ett helhetsperspektiv, så att de olika systemens anpassning till varandra tryggas. Genom tillräcklig, specialutbildad personal garanteras användandet och underhållet av dyra teknologiska system. Att utlokalisera utbildningen av beväringar vid truppförband, regionstabsförvaltning och depåer till olika delar av landet är både en försvarspolitisk och regionpolitisk lösning. Man bör sträva till att trygga verksamhetsmöjligheterna för den inhemska försvarsindustrin.

Parallellt med utvecklandet av beredskapstrupper bör man se till att reservisterna får tillräcklig utbildning. Civil- och vapenfri tjänst bör utvecklas på ett ändamålsenligt sätt, så att de är till största möjliga nytta i såväl normala förhållanden som i undantagstillstånd. Grundandet av särskilda miljökrishanteringsstyrkor skulle tjäna detta syfte.

Europeiska unionen utvecklas också allt starkare i riktning mot en försvarspolitisk gemenskap. Samarbete inom till exempel försvarsindustri och försvarsanskaffningar är motiverat. Upprättandet av gemensamma stridsstyrkor får inte leda till att resurserna till det nationella försvaret minskar och att Finland drivs in som part i kriser.

I fredsbevarande uppdrag har Finland lyckats skapa positiva attityder och fungera som medlare. Också i fortsättningen bör Finland koncentrera sig på operationer, som bygger på fredsbevarande uppdrag och civilkrishantering av traditionell karaktär. Europeiska unionens snabbinsatsstyrkor bör delta i operationer endast om de har ett så brett internationellt godkännande som möjligt och man följer de av FN fastslagna principerna.

Finland bör fortsättningsvis utveckla sitt samarbete med Nato genom aktivt deltagande i partnerskap för fred och samarbetet mellan EU och Nato. När försvarsmaterielanskaffningar görs och logistiken utvecklas bör man beakta kompatibiliteten med Nato. Finland följer med förnyelsen inom Nato, utvecklingen av dess funktionsförmåga och internationella betydelse. Ansökan om medlemskap bör också i fortsättningen förbli ett alternativ för den finländska säkerhets- och försvarspolitik. Om man i framtiden vill avstå från den militära neutraliteten och ett självständigt försvar bör man ha medborgarmajoritetens klara stöd.

Förutom traditionella säkerhetsrisker bör Finland bereda sig på nya typer av hot från till exempel terrorister eller internationella kriminella organisationer. Mera systematiskt och i brett samarbete med EU och andra internationella samfund bör man rusta sig för storolyckor, naturkatastrofer och globala epidemier.

Krig, miljökatastrofer och mänsklig nöd berör inte endast utvecklingsländerna. Följderna är globala. Utvecklingssamarbete innebär förutom hjälp till fattigaste länderna också förebyggande av globala hot. I utvecklingsarbetet spelar medborgarrörelserna en central roll och staten bör i fortsättningen kanalisera en ansevärd del av utvecklingssamarbetet via de projekt som trovärdiga organisationer bedriver på gräsrotsnivå. Tyngdpunktsområden är hälsovård, grundutbildning, vattenförsörjning och trygghet av andra tekniska grundbetingelser samt förbättring av barns och kvinnors situation. Familjeplaneringsarbete bör stödjas. Finlands insats i utvecklingssamarbetet bör gradvis ökas så att man igen når upp till FN:s rekommendation om 0,7 procent av bruttonationalinkomsten. En del av medlem bör riktas till det inhemska arbetet för fostran och information om utvecklingsarbete.

En friare världshandel skulle öppna industriländernas dörrar för jordbruks- och textilprodukter från u-länderna. Kristdemokraterna stöder det system som fungerar enligt principerna om rejäl handel, där de fattiga i u-länderna ges möjlighet att genom egen insats resa sig ur sin nödsituation. Kravet på respekt för mänskliga rättigheter bör lyftas fram i utvecklingssamarbetet och den internationella handelspolitiken. För att förverkliga de mänskliga rättigheterna i de fattigaste och minst utvecklade länderna behövs förutom u-landsbistånd skuldlettningar, global ekonomisk balans och möjligheter till delaktighet i marknader och privata penningflöden. EU bör agera beslutsamt i kampen för global rättvisa. Missförhållanden i dess u-landsbistånd bör omedelbart avhjälpas och nivån höjas.

År 2000 ingicks en gemensam överenskommelse om FN:s millenniemålsättningar. Enligt dessa är våra skyldigheter fram till år 2015 bland annat att

- halvera den värsta fattigdomen, dvs. att med hälften minska antalet av dem som lever på mindre än en dollar per dag och halvera de hungrandes antal
- försäkra oss om att alla barn får genomgå grundskola samt avskaffa diskrimineringen av flickor i utbildningen
- med två tredjedelar minska dödligheten hos dem som inte fyllt fem år
- med tre fjärdedelar minska dödligheten hos mödrar
- hejda spridningen av sjukdomar och minska antalet infektioner
- halvera antalet av dem som lider brist på rent vatten
- hejda sinandet av naturresurser

Kristdemokraterna förbinder sig att arbeta för dessa mål